

h) Grupul Iclod

Acest grup î[are originea într-un mare complex al neoliticului dezvoltat, înc[insuficient cercetat (mai ales etapele timpurii). Na[terea sa este rezultatul direct al unor etape ale „[ocului” Vin[ca C, respectiv grupul Turda[. Desprinderea sa din Complexul CCTLNZIS, a[cum am ar[tat mai sus, are loc în zona de câmpie a Transilvaniei. În cursul fazei Iclod I s-au constatat dou[etape, *la* [i *lb*.

Evolu[ia [i cronologia

Date C14 pentru sta[iunea de la Iclod [i }aga nu sunt. Ele pot fi raportate în mod general la cele de la Zau (vezi mai sus CCTLNZIS, studiul de caz Zau) sau la cele de la Petre[ti.

În *Iclod la* sunt înc[prezente [i distincte elemente comune complexului CCTLNZIS, ca la Zau de Câmpie [i Cluj (în diferite puncte). În această vreme exist[materiale Turda[clare. La Iclod cele mai timpurii materiale Iclod sunt asociate cu cele CCTLNZIS III, etap[genetic[pentru Iclod I, Suplac I, dar nu mai sunt materiale Turda[clare, ci doar se observ[tradi[ia turd\[ean[. În *etapa lb* la Iclod sunt doar bordeie [i gropi. La Zau, în aceea[vreme, sunt locuin[le de mari dimensiuni, cu gropi adânci sau gropi în trepte, ca în Vin[ca C1 (la Schier) la G[omolava, Turda[, dar [i la Foeni.

În *Iclod lb* sunt doar elemente specifice grupului Iclod. Situa[ia difer[u[or de la o sta[iune la alta (Iclod, Cluj, Zau sau }aga), în func[ie de componentele locale [i intensitatea elementelor alogene (ne referim la cea de-a doua component[, Foeni). Num[rul mic de complexe închise din faza I (sunt în special bordeie, iar acestea nu sunt „complexe închise”, doar o parte din con[inut e sigur[), nu ne permite separarea [i definirea clar[a intensit[iei componentelor. Componenta Foeni nu este clar[la Iclod, dar este evident[la Zau; materiale Iclod I apar în nivel Zau - *Gr[dini]* III, Zau - *Bufet* (materiale inedite, din s[p[turile lui Valeriu Laz[r 1995, 283-285 [i bibl.; 1996; 1998: Lazarovici Gh. 2000; Lazarovici Gh. et alii 2002a).

La }aga, în faza veche sau }aga I, au fost descoperite doar gropi [i materiale în strat, similare celor de la Iclod I. Observ[m c[pe o distan[de 35-45 km situa[ia stratigrafic[[i cultural[se schimb[de la o sta[iune la alta, dar evolu[ia arhitecturii nu este la fel de dinamic[, cel pu[in cum apare în acest stadiu al cercet[rilor. Stratigrafia comparat[a principalelor sta[iuni ale grupului Iclod aduce argumentele necesare. Cultura Petre[ti urc[pe Mure[pîn[în zona Clujului (Baciu - Strada Nou[: Maxim 1999). Importurile Turda[, Vin[ca C1, Foeni de la Zau, într-un mediu cu ceramic[pictat[, marcheaz[unele din componentele genetice ale perioadei.

Stratigrafia comparat\ a principalelor stațiuni ale grupului Iclod (Tabel IVh. 1)

Miloj\ Schier	Cluj Unirii	Cluj {tefan c. Mare	Iclod B, D	Iclod Cimitir A	Iclod zona C	Fund\tura	}aga	Zau - Bufet	Zau - Gr\ndin\}
B2.2 C1 (Vin\ca 6,4 m)									3,45 Zau Ia Import Turda[
									3,30 Import Turda[
									3,15 Import Turda[
									3m Zau Ib Import Turda[
									2,85
									2,70 Zau II
C1 C2 Vin\ca 6m	5-5,2m								2,65 Import Vin\ca C2
versiune electronica http://arheologie.ulbsibiu.ro/									
	4,8 m		Iclod Ia						Zau IIIa Iclod IA
	4,5 m		Iclod Ib		Nivel I		}aga I	Iclod Ib	2,35 Zau IIIb Gr. Foeni
C2 C3 Vin\ca 5m	4,3 m	Nivel I i. Precucuteni I	Iclod I-II	Morminte EV			}aga I		2,20 Gr. Foeni i. Precucuteni I
	4,1 m	Nivel II	Iclod II	Morminte EV			Taga Ila	Iclod II	2,05 Foeni - Petre[ti A
			Iclod II-III Iclod Petre[ti	Morminte NS	Nivel II	Iclod Petre[ti i. Precucuteni I	Taga Iib Iclod Petre[ti		1,90 Petre[ti A
			Iclod III Imp. Precucuteni II				}aga III import Petre[ti		1,75 Petre[ti AB

Ele sunt situate pe terasele joase (Iclod C, Gherla – Castru, Cluj), mijlocii (Iclod A-D, Livada, Pruniș) sau înalte (Fundătura, Șaga, Matei) ale marilor râuri sau pe râuri mici, pe marginea unor ele[tee (Șaga - Iac), sau la cap de vale, lângă izvoare (Platca, Năsal). Cercetările ample de la Iclod [i Șaga arată că a[ezările principale, cu mai mult nivele de locuire, au fost fortificate.

La Iclod au fost descoperite numeroase puncte arheologice (25), din care unele neolitice. La 200 m de a[ezare [i mai departe sunt urme de locuiri sezoniere. Iclodul a oferit condiții de viață deosebit de bune, în zonă sunt stațiuni din neolitic timpuriu [i până la finele epocii bronzului, urmate de altele mai târzii (Lazarovici Gh. 1977e; 1991c [i a.).

A[ezarea principală a grupului în discuție era înconjurată de trei [anturi [i patru palisade. În vecinătatea a[ezării, în afara [anurilor se afla Cimitirul A.

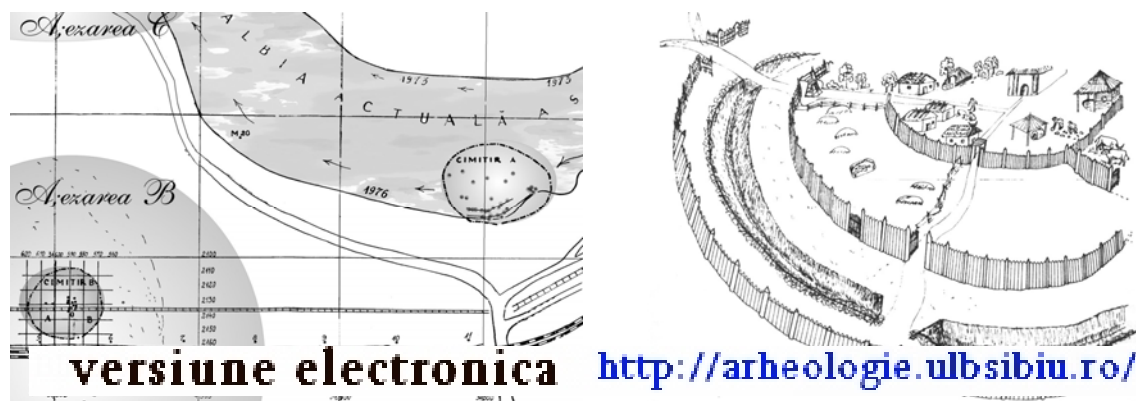

Fig. IVh.5. Iclod: a) Localizarea cimitirelor A [i B; b) [anul 1, locul mormintelor

După unele perioade de refaceri ale sistemelor de fortificare, acestea se lărgesc, iar peste palisadă [i [anul primei incinte se mută cimitirul B; apoi se construiește un alt [an] [i cimitirul se întinde în interiorul stațiunii; morminte au apărut în podeaua caselor, incendiate [i abandonate (trei-patru situații de acest fel).

Cimitirul A se află la cca. 270 m de marginea primei incinte [i la mai puțin de 100 m de ultima incintă (incinta a fost semnalată doar în zona D, Fig.IVh.5).

Un al doilea cimitir, mai târziu, se află în zona B. Acolo mormintele au fost amplasate între palisadă, peste palisada defăectată [i [an]. În această zonă ulterior sunt complexe din etapa târzie, Iclod II-III.

Studiu de caz. Iclod

Pentru grupul Iclod săpături sistematice mai importante au fost doar la Iclod, Șaga [i Pruniș. Din aceste motive nu dorim să generalizăm. Considerăm mai potrivit a prezenta situațiile pe stațiuni.

Locuințele

Sunt cunoscute trei tipuri de locuințe, dar studiul acestora a fost îngreunat de cercetarea unor suprafețe mici sau săparea prin secțiuni, de la care se obțin mai ales dimensiunile, dar multe detalii sau rostul unor gropi este greu de precizat.

Bordeiul [i semibordeiul

La Iclod sunt câteva situa]ii care arat\ clar cum s-a trecut de la bordei la semibordei.

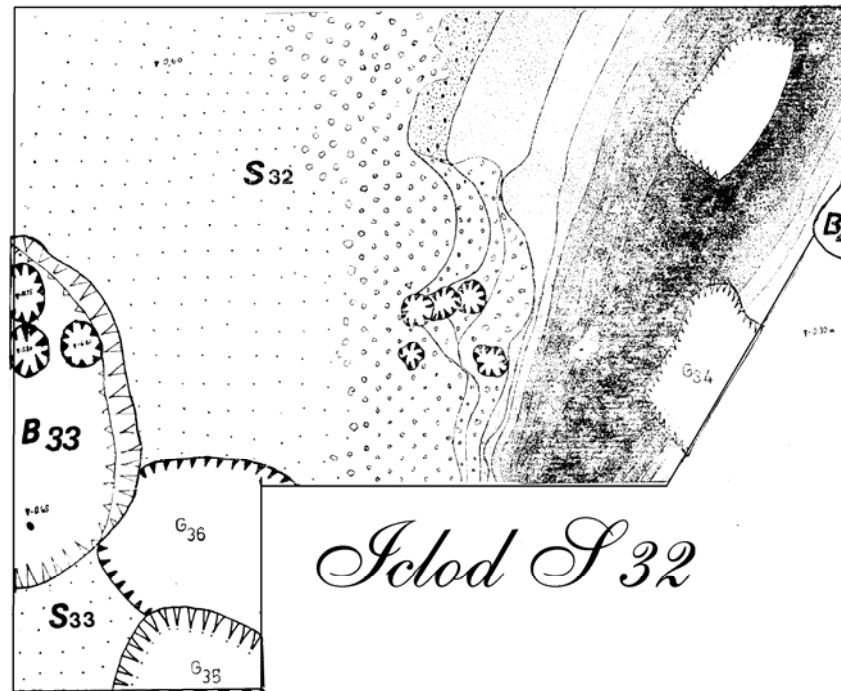

Fig. IVh.6. Iclod, sec]iunea 32

versiune electronica <http://arheologie.ulbsibiu.ro/>

În toate pu]inele cazuri în bordeie sunt urme de pai sau stâlpi, iar uneori apar gropi pe margine sau pe traseu.

Bordeiul 33 avea în col] trei g\uri de stâlp cu un diametru de circa 20 cm. Gropile sunt în unghi. Acestea ne duc cu gândul la un [opron sau acoperi[în fa]a intr\rii. În marginea [an]ului, pe o linie sunt trei gropi dintr-un grup de cinci, dipuse tot în unghi.

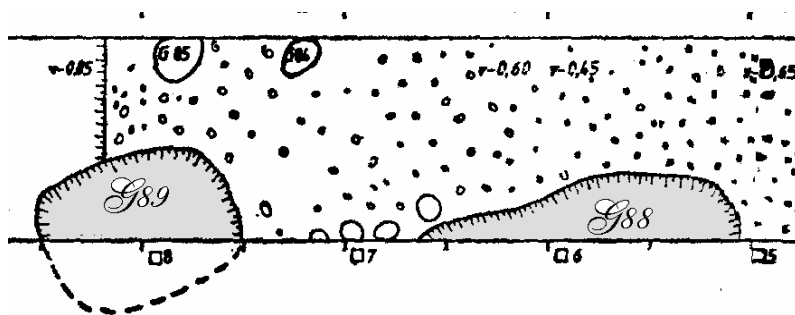

Fig. IVh.7. Iclod, bordeiele 88 [i 89

dou\ gropi, foarte probabil de la structura acoperi[ului. Alte câteva gropi în linie de la G88 marcheaz\ o latur\ de la gârlici sau intrare. Asemenea instala]ii la intrarea în bordei erau necesare pentru a opri scurgerea apelor de ploaie în interior (Fig. IVh.7).

Distan]a dintre bordeie, în zona Iclod I [i II/III este de circa patru-[apte metri, dup\ cum se poate vedea din zona sectorului B (Fig. IVh.8), unde a fost cercetat\ cea mai mare suprafa]\

Gropile de la bordeie reprezint\ doar partea în care se umbla în picioare, a[a încât trebuie luate în considerare [i gropile din vecin\tatea complexului ca la B89, cu plan patrulater, lâng\ care se aflau alte

de la Iclod. Din cele [apte bordeie, doar dou\ aveau g\arlici. Acesta era mai \ngust [i era plasat fie pe latura lung\, fie pe cea scurt\.

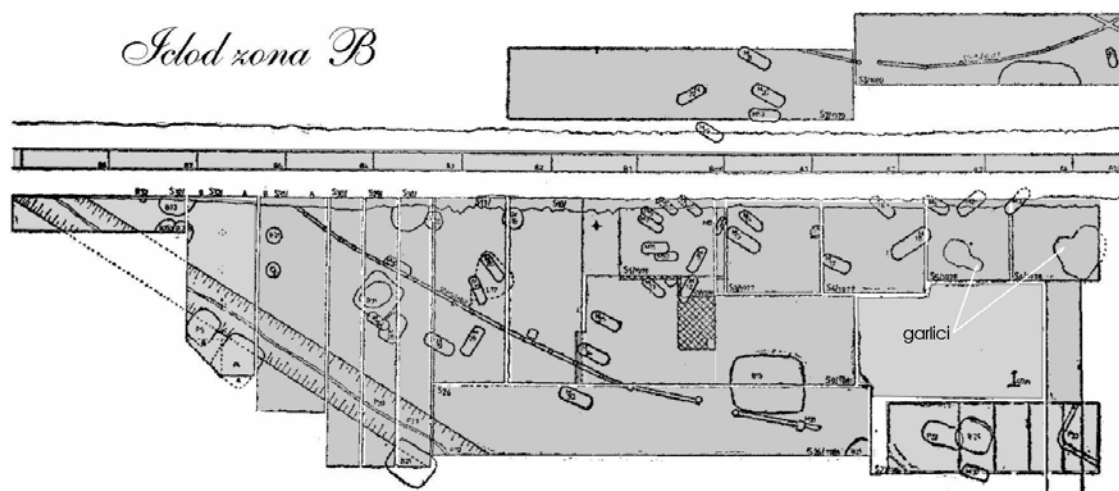

Fig. IVh.8. Iclod, zona cimitirului [i a locuirii B; dispunerea mormintelor [i complexelor

O groap\ patrat\ cu marginile rotunjite, provenind de la un bordei se afla l\ng\ intrarea amenajat\ prin \ntreruperea palisadei. {an}ul de ap\rare era \ntrerupt pe aceea[i direc]ie, fapt ce confirm\ existen]a intr\rii.

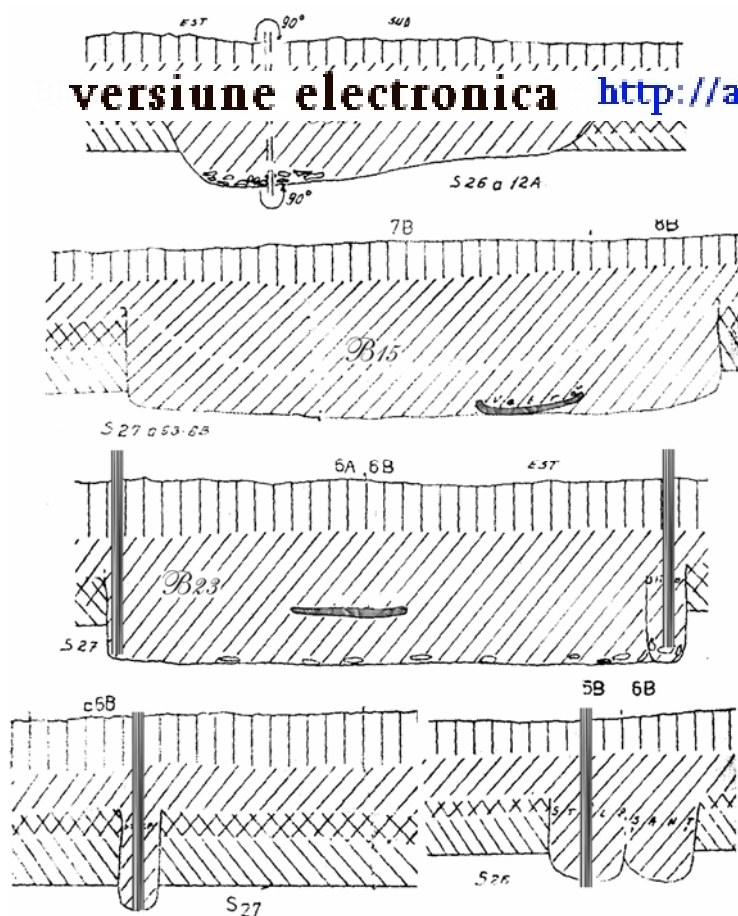

Fig. IVh.9. Iclod, profile de bordeie
deielor sunt de cca. 3 x 4 m, la cele mai mari cu pere]i [i de 2

La reconstituirea din Fig. IVh.5h s-a l\inut cont de aceste \ntreruperi ale l\ngerei [i palisadei. Aceste construc]ii sunt folosite timp indelungat, \n **bordeiu** 23 se afla o vatr\ de la faza recent\ de folosire, dar cea din faza veche nu a fost g\sit\.

Vatra se afla \n zona central\ a construc]iei, ca [i la un alt complex B15, doar c\ acolo vatra era \n faza veche de func]ionare.

Bordeiu 23 marcheaz\ un alt tip, de dimensiuni mai mari, care are peretele gropii pe aceea[i linie cu peretele construc]iei, realizat\ din st\lpi [i \mpletitur\ cu nuiele. Acesta se apropie foarte mult de tipul de semibordei. Dimensiunile bor-

x 3 m la cele cu groapă în centrul construcției, pentru zonele în care se stătea în picioare.

Bordeiul 25, de formă aproape ovală, avea în locul gărliei o groapă de formă rotundă, care probabil împiedica pătrunderea apelor pluviale în interior. **Bordeiul 26**, din faza Iclod I, era cea mai adâncă construcție de la Iclod; înălțimea unuia din pereți era de cca. 90 cm. Tot din acea fază, cel mai timpuriu complex de la Iclod este **B102** (Lazarovici Gh. et alii 1997, 638, fig. 3-4).

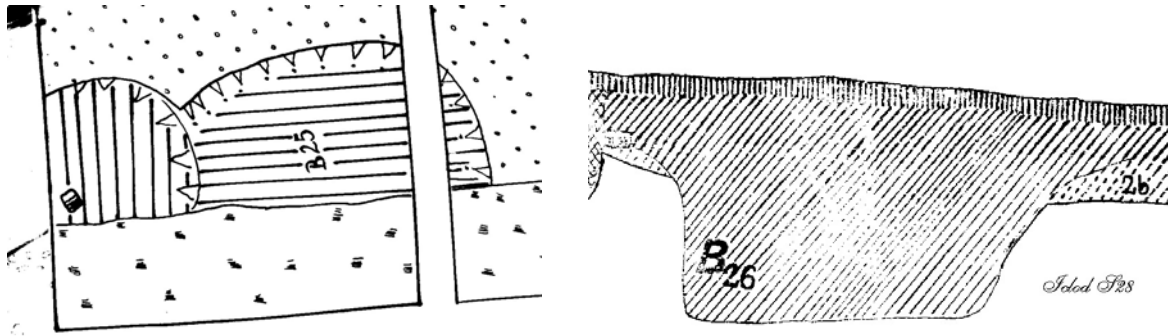

Fig. IVh.10a-b. Iclod, bordeiele 25 și 26

În secțiuni, în vecinătatea unor gropi, uneori chiar a unor morminte, sunt gropi de mici dimensiuni de la stâlpi sau pari, a căror funcționalitate e greu de precizat. De exemplu, în vecinătatea bothros-ului de fundare (groapa 92: Fig.IVh.11) sunt trei gropi în unghi, iar la distanță de cca. 1,6 m o alta, ceva mai mare. Ca dimensiuni ele sunt similare celor de pe

ma **versiune electronica** <http://arheologie.ulbsibiu.ro/>

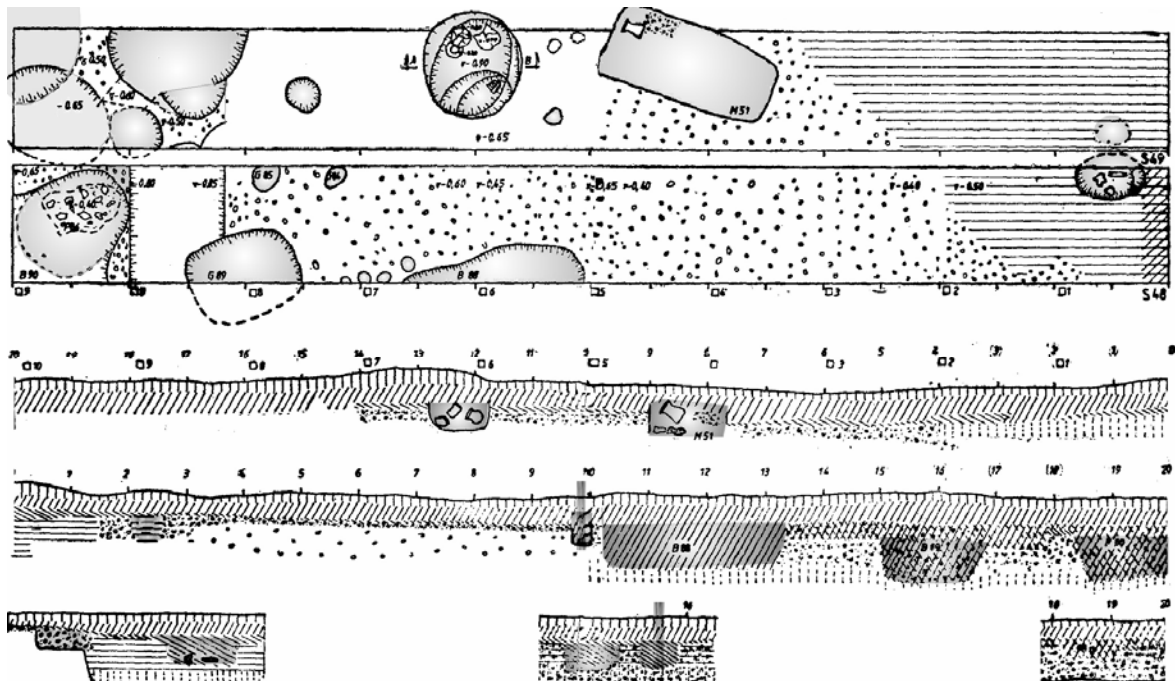

Fig. IVh.11. Iclod, secțiunile 48 - 49

Semibordeiul

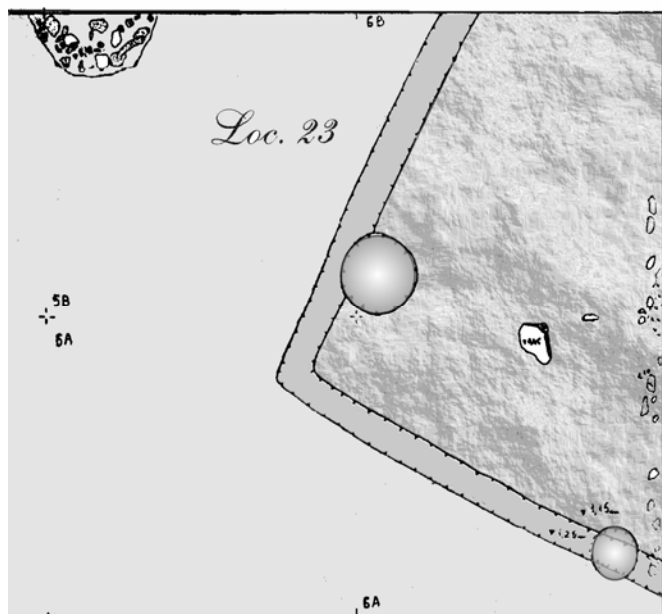

Fig. IVh.12. Iclod, semibordeiul 23

Unele semibordeie sunt rectangulare (este mai ușor a construi pereți în linie dreaptă decât curbi), adâncite și au pereți verticali. La semibordeiul 23 pe marginea gropii a fost săpat un șanț (doar cu 10 cm mai adânc) în care s-au înfipt pari pentru peretele de protecție și tot aici erau și câteva gropi de la structura de bază (în special pentru acoperiri). Structuri similare sunt cunoscute în cultura Vinča sau a Banatului în orizonturile anterioare, dar sunt de asemenea caracteristice și pentru

Vinča C, ca la Opovo (vezi mai sus Vinča târzie). Locuința a putut fi delimitată deoarece sunt **versiune electronica** <http://arheologie.ulbsibiu.ro/> și aici la Suplacul de Barcău în săpăturile colegilor de la Zalău; gropi pe margine au apărut și într-o altă groapă mai mare, dar suprafața cercetată era prea mică pentru a face alte precizări.

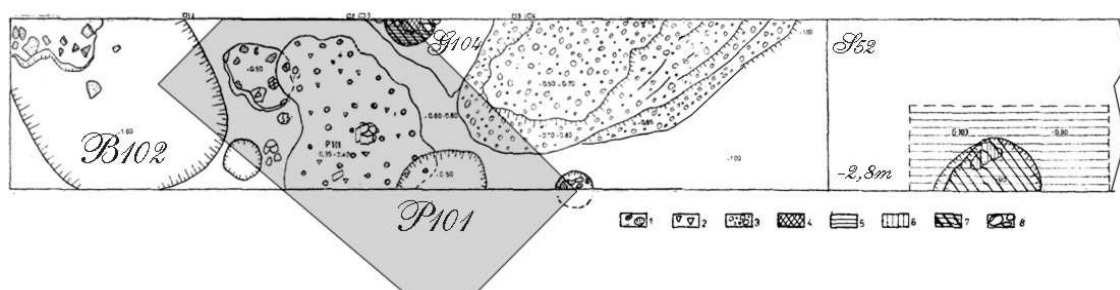
Locuința avea două faze de umplere, în cea de a doua fundul a fost înălțat cu cca. 25 cm, iar în centrul construcției a fost amenajată o vatră. Adâncirea ei în sol nu depășea 30 cm. Similar ca formă era B15, care avea vatra în primul nivel. Acesta era situat în imediată vecinătate a palisadei, de aceea credem că este mai târziu decât palisada.

Locuințele de suprafață și colibele

Locuințele de suprafață la Iclod sunt marcate de cele mai multe ori de aglomerări de oase, pietre, fragmente ceramice și puțin chirpici, cu forme mai mult sau mai puțin regulate. Diferența între colibă și locuință este dată de dimensiuni; locuințele depășesc 6 m², iar colibele ajung la 4-7 m². De multe ori săpătura pe secțiuni nu permite reconstituirea arhitecturii, gropile de stâlp nu sunt corelate și rolul lor scapă atenției sau analizei funcționale. De exemplu platforma 101 formată din oase, pietre, resturi de chirpici avea în vecinătate trei grăuri de stâlp. Reconstituind o astfel de zonă (cca. 4,5 x 2,3 m) marcată de gropi (Fig. IVh.13), (Lazarovici Gh. et alii 1997, 638) pe spațiul împreună materialului, obținem o formă oarecare, cu aspect de locuință, mai lungă decât de obicei, dar care se încadrează în limitele complexelor de la Suplac, unde având podeaua, dimensiunile nu erau greu de definit.

Groapa 104 era de stâlp; stâlpul a fost fixat cu bucâți de chirpici (situație întâlnită la Parja) iar vârful lui a fost ars, forma gurii stâlpului era marcată de pata de cenușă. Arderea intenționată a vârfului de stâlp avea rostul de a încetini putrezirea lemnului, obicei etnografic întâlnit în zonă (Lazarovici Gh. et alii 1997, 639). Locuințe cu [an] și stâlpi apar la Pruniș (Fig. IVh.26). Colibe întâlnim rareori. Într-un caz s-a găsit o asemenea colibă, de dimensiuni mici, cu urme de depuneri pe podea (L17, marcată cu oase, pietre, fragmente ceramice, resturi mărunte de chirpici), iar sub podea s-au descoperit două schelete M22 și M26, care nu [tim exact dacă sunt contemporane. O situație apropiată s-a întâlnit la Țaga, unde în vecinătatea colibeii, se afla un schelet. În colibă au fost aruncate resturi menajere, ca la Iclod sau în alte civilizații, mai ales în neoliticul timpuriu la Gura Baciului și Trestiana (vezi mai sus capitol 2).

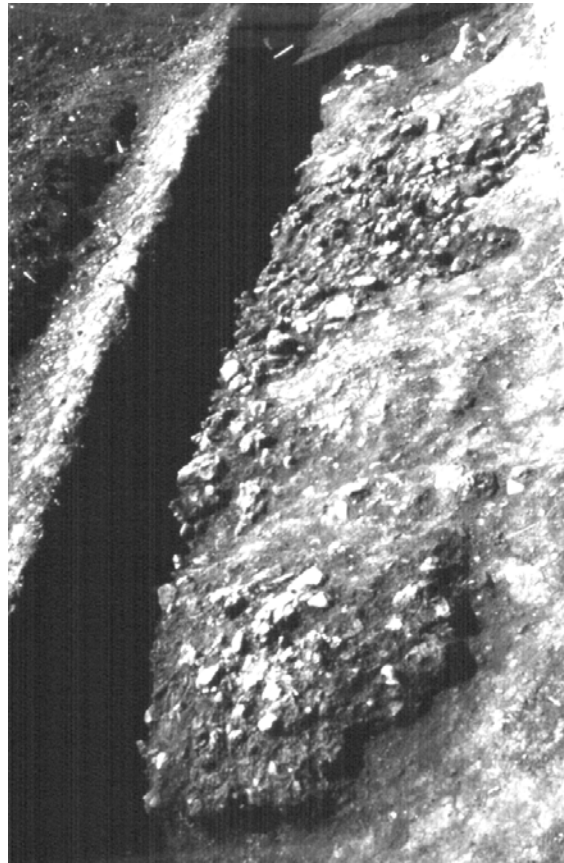
versiune electronica <http://arheologie.ulbsibiu.ro/>

Fig. IVh.13. Iclod, secțiunea 42 [și complexele 101-103

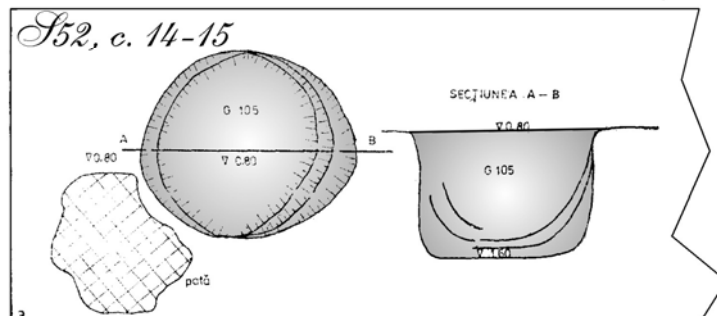
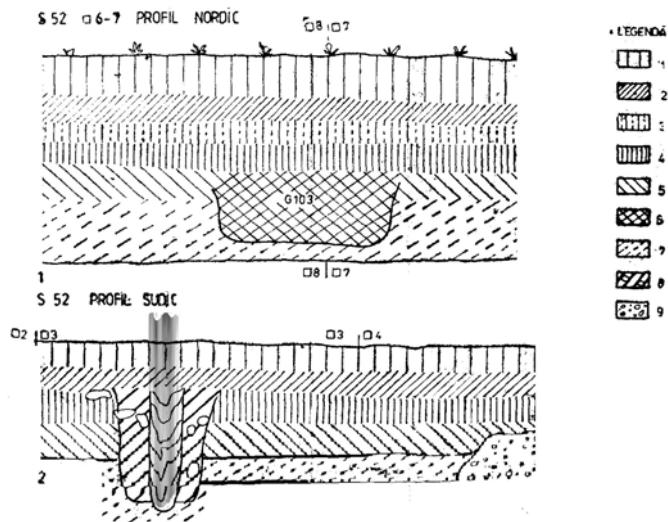
Foarte rar sunt urme de vetre, mai ales neamenajate, aflate direct pe podea. Nici podeaua nu este amenajată. În câteva situații acele platforme au pe margine sau în vecinătate gropi de stâlp (Fig. IVh.9,13-14). În lipsa unor date mai exacte, modelul de construire ar putea fi completat cu informațiile de la semibordeie sau din analogii etnografice, adică structuri de pereți de lemn sau pereți de lemn montați pe bârne, iar acestea nu prea lasă urme arheologice.

Gropile

În stațiune au fost descoperite numeroase gropi, unele cu urme de stâlpi, altele de aceleași [și]ime, dar fără astfel de urme, iar altele mai mari, nepotrivite pentru bordeie sau semibordeie, mai adânci sau cu fundul albiat/drept. Cele cu fundul albiat și fără contur precis, cu adâncimi diferite, sunt cel mai probabil gropi de lut (Fig. IVh.15; 20.3; 21). Asemenea gropi au apărut în marginea exterioară a [și]ului de apărare de la Iclod. Într-un caz a apărut o grupare, ca o movilă de pietriș, al cărui rost nu ni-l imaginăm (Fig. IVh.13). Presupunem că albia pârâului din vecinătate a ajuns în acest loc.

versiune electronica <http://arheologie.ulbsibiu.ro/>

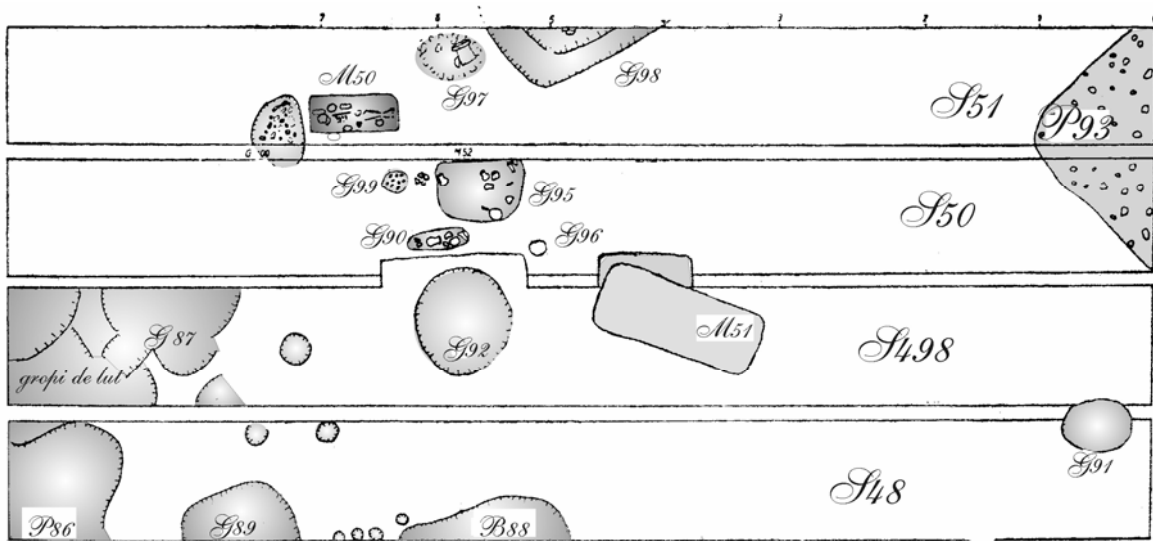

Fig. IVh.15. Iclod, secțiunile 48-51, G87 gropi de lut, G90 groapă cu oase umane dispuse aleatoriu

Sistemele de fortificații

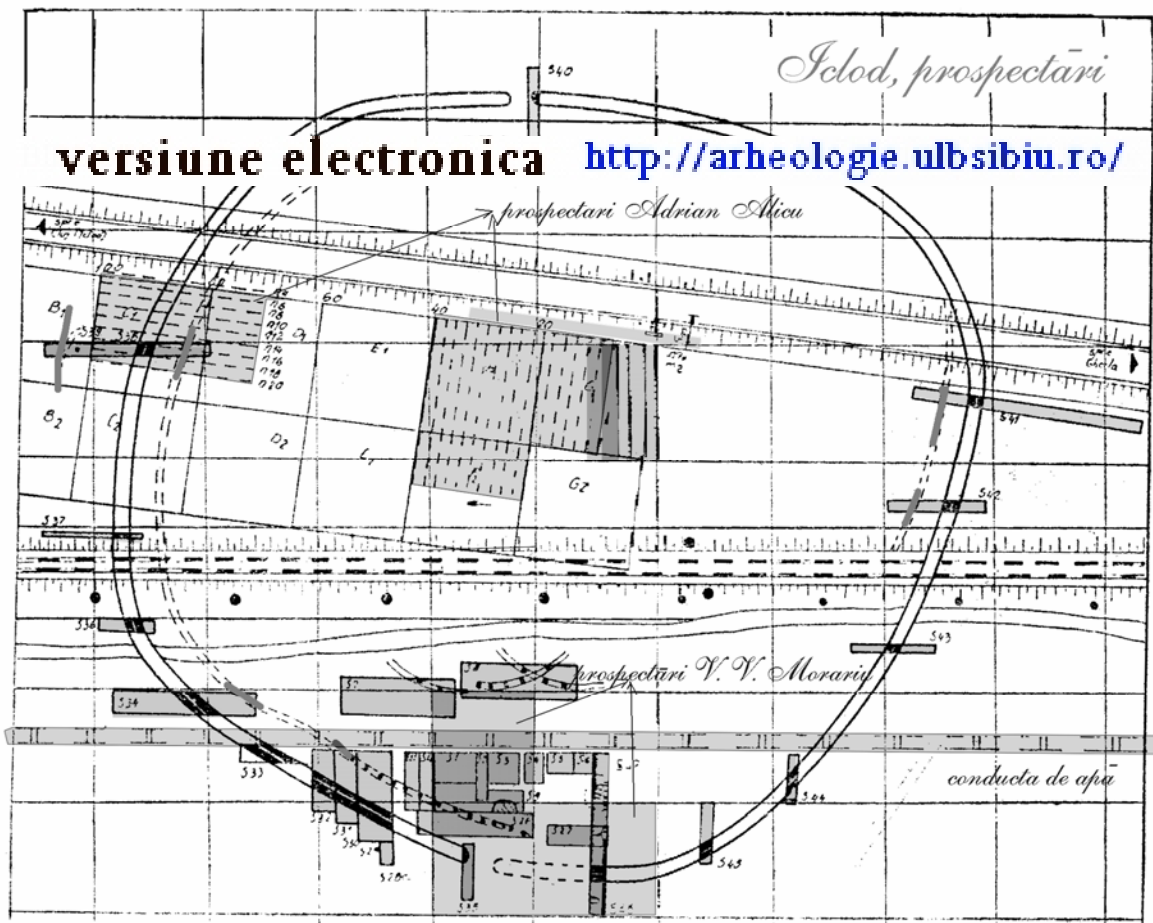

Fig. IVh.16. Iclod, carourile cu prospectări

La Iclod au fost descoperite cele mai impresionante sisteme de fortificații neolitice din Transilvania, comparabile cu cele de la Uivar [i Par]a. Ultimele [an]uri nu au fost suficient cercetate, fiind descoperite în urma unor săpături de salvare.

Prospecțiile

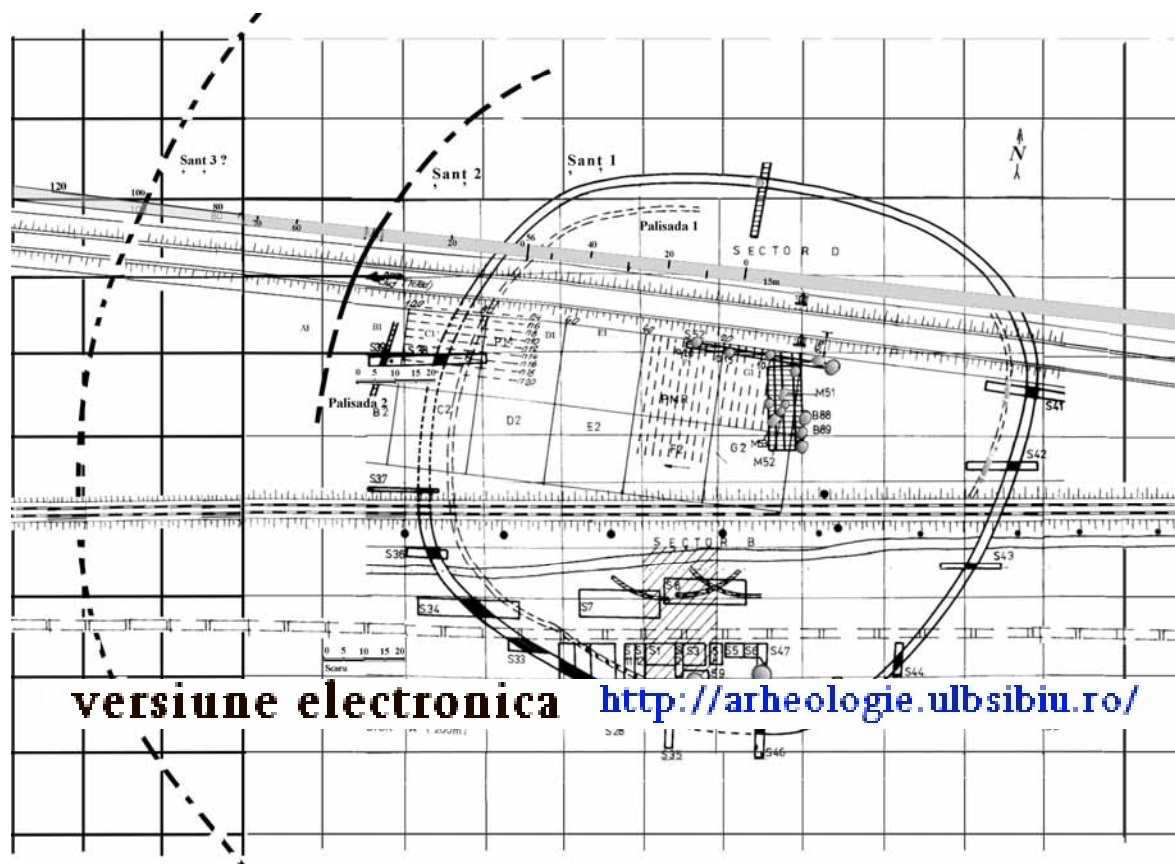

Fig. IVh. 17. Iclod, sistemele de fortificare

Au fost două perioade de prospecție. În prima s-au făcut încercări cu magnetometrul cu protoni, în care anomaliile erau polarizate, iar dimensiunile obiectivelor erau distorsionate pe direcția NS (pentru metodele [i exemple vezi Morariu et alii 1996). Rezultate mai bune au dat prospecțiile cu radiații gamma (Dăbâlan et alii 1988). În a doua perioadă s-au făcut măsurători de rezistivitate, dar în perioade de secetă, iar rezultatele nu erau prea clare. Totuși, coroborate cu săpăturile, prospecțiile de aici au dat rezultate bune, i-au învățat pe arheologi să citească rezultatele, dar nu au trecut pragul amatorismului, dacă comparăm rezultatele cu cele ale lui H. Beker de la Uivar (Becker 2002). De aceea nu insistăm asupra lor până la publicarea monografiei Iclod.

Prospecțiile au indicat posibilă existența a încă două noi [an]uri, confirmate prin săpăturile de salvare recente ale Z. Maxim. Al doilea [an] (2) era de presupus, după descoperirea unei palisade situată la 13 m vest de [an]ul palisadei 1, în S 38 (Lazarovici Gh., Kalmar 1990, fig. 2/6). Aceasta corespunde [an]ului 2. Distanța între [an]uri este de cca. 30 m. Dacă socotim că de la [an]ul 1 la palisadă erau 6 m plus 13 m până la următoarea

palisad\, plus alji 6-7 m cât ar fi s\ între palisada 2 [i [an]ul 2, plus l\jimea [an]ului de cca. 4 m, se ajunge la circa 30 m, cât a ap\rut în sec]iunea s\p\turii de salvare.

{an]urile

Pentru delimitarea traseelor acestora au fost executate un num\r mare de sec]iuni transversale [i s-au f\cut câteva prospect\ri cu magnetometrul cu protoni [i cu magnetometrul cu radia]ii gama (D\r\ban et alii 1988). În zona B [an]ul a fost golit pe o lungime de peste 30 m (Fig. IVh.8), verificându-se profilul, traseul u[or curb, umplerea [i instala]iile de pe margine sau refolosirile.

{an]ul 1

Acesta pare s\ fie cel mai interior, de[i a mai fost descoperit\ [i o alt\ groap\, adânc\ de cca. 3 m, ce pare s\ aib\ un profil de [an], nefiind exclus un alt [an] mai timpuriu, care s\ închid\ o zon\ central\, unde s-au descoperit mai ales depuneri rituale (Fig. IVh.17). San]ul are, dup\ cât se pare câte o întrerupere (un drum de acces constatat [i la palisade) pe punctele cardinale, unde au fost l\sate intr\ri în incint\. Pe latura de nord [i de sud au ap\rut capetele [an]ului. Pe partea de sud a fost descoperit\ [i intrarea prin palisad\, în vreme ce pe latura de vest, doar intrarea de la palisada 3, respectiv palisada [an]ului 2.

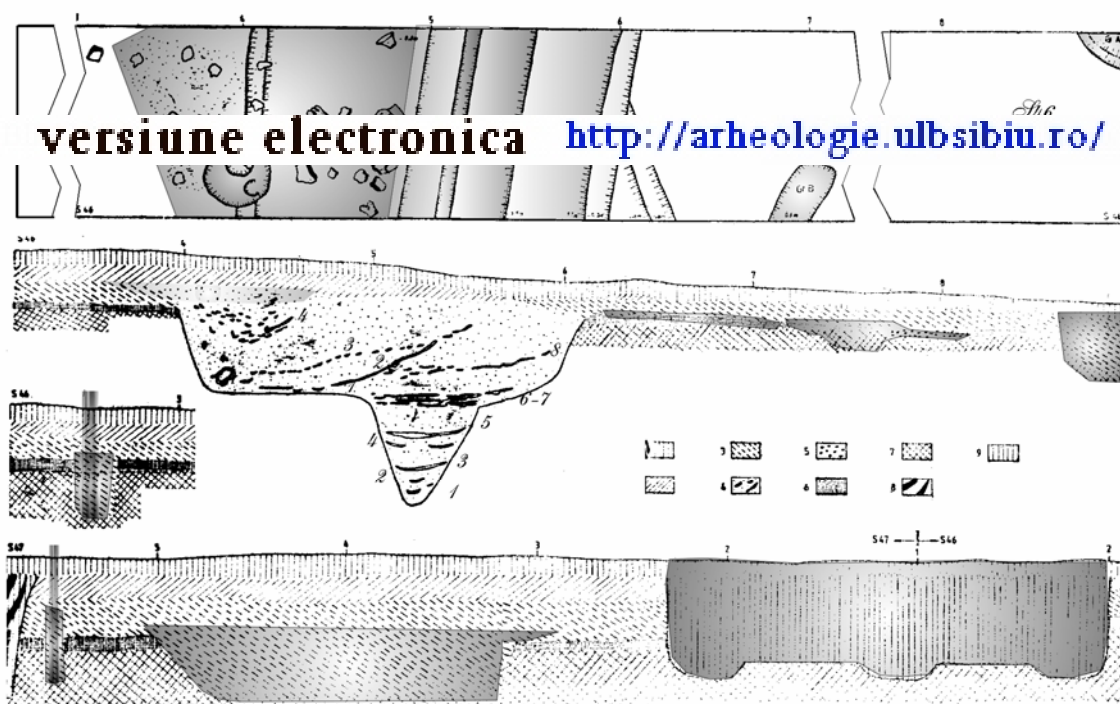

Fig. IVh.18. Iclod, sec]iunea 46, profilul [an]ului cu refaceri [i faze de umplere

{an]ul are mai multe etape de refacere. În mai toate sec]iunile au fost g\site faze de umplere sau refacere a [an]ului. Uneori refacerile nu mai respect\ traseul original. De altfel [an]urile fiind în pant\ [i cu ap\, la ploii [i viituri se umpleau neuniform, fiind necesare cur\jiri sau refaceri. În sec]iunea 46, situat\ în partea de sud a a[ez\rii, aproape de deschiderea de sud, palisada avea un stâlp de margine de form\ patrulater\. Acesta poate fi legat de sisteme de supraveghere, cum am v\zut mai sus (Fig. IVh.6). Tot în profilul [an]ului, din

secțiunea 46, se pot observa două faze de refacere a acestuia, una cu fundul rotund cu trei sau patru faze de umplere, alta cu profilul în formă de pâlnie, sistem de fortificare foarte eficient, mai ales dacă era în apă în anuri; acesta avea apte-opt etape de umplere. Aceste umpleri diferite se datorează unor perioade fluctuante de ploii, în care atunci când apa seacă apare o vegetație de bălț, iar anul este folosit ca loc pentru resturi menajere (Fig. IVh.18). În caz de pericol, anurile sunt refăcute.

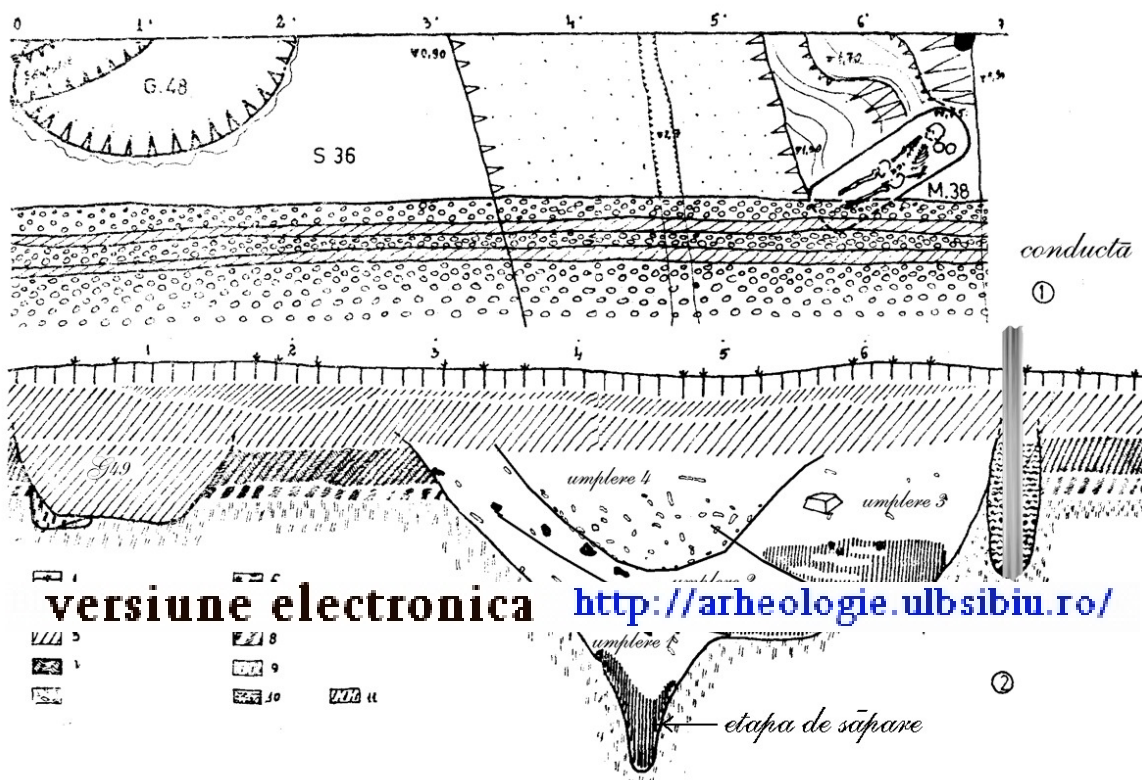

Fig. IVh.19. Iclod, secțiunea 36, profilul anului, cu urme de palisadă pe margine

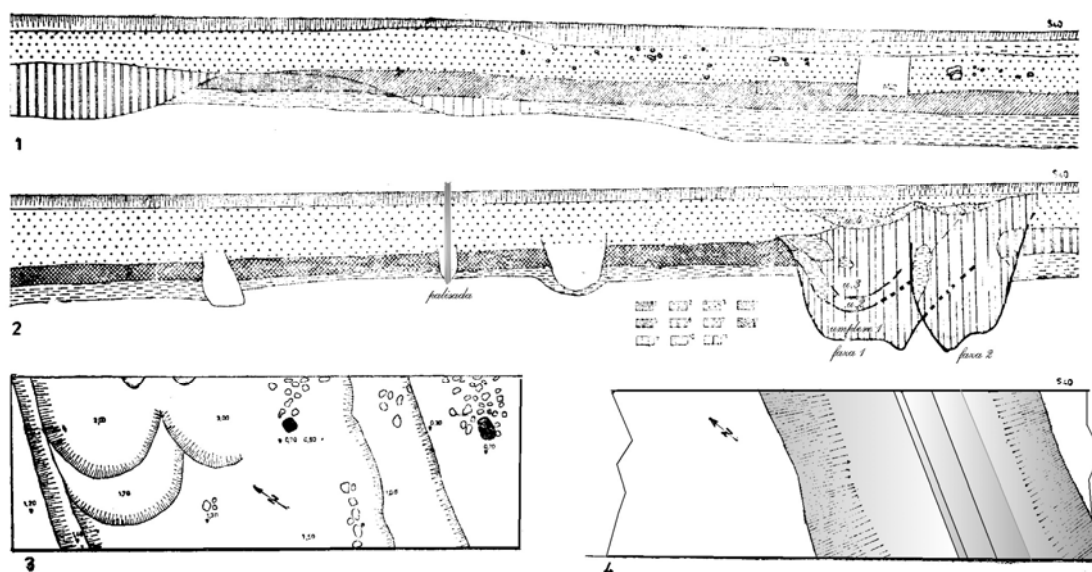

Fig. IVh.20. Iclod, secțiunea 40: 2, 4) anul cu două faze de refacere, 3) gropi de lut

În profilul [an]ului din secțiunea 36 se pot observa trei perioade de refaceri, cu patru faze de umplere. Palisada pare a fi ridicat\ în vremea celei de a doua umpleri, dar e posibil s\ apar\in\ [i ultimei faze; oricum la cea de a treia umplere nu mai era în func]ie (Fig. IVh.19). În cazul celei de a treia umpleri se pot observa patru lentile, ce marcheaz\ etape intense de ploi, care au dus la astuparea [an]ului. Din p\cate nu avem analize specializate, realizate de pedologi privind formarea nivelurilor de umplere.

In cazul secțiunii 40 se pot observa dou\ faze de refacere a [an]ului (Fig. IVh.20.2), fiecare din ele având o etap\ de cur\ire, prilej cu care se ob]ine alt fund, iar [an]ul 1, probabil cel din faza veche, avea trei umpleri. Tot acolo au fost observate trei gropi ce ar putea proveni de la diferite palisade, dar [i de la construc]ii de supraveghere (foi[oare).

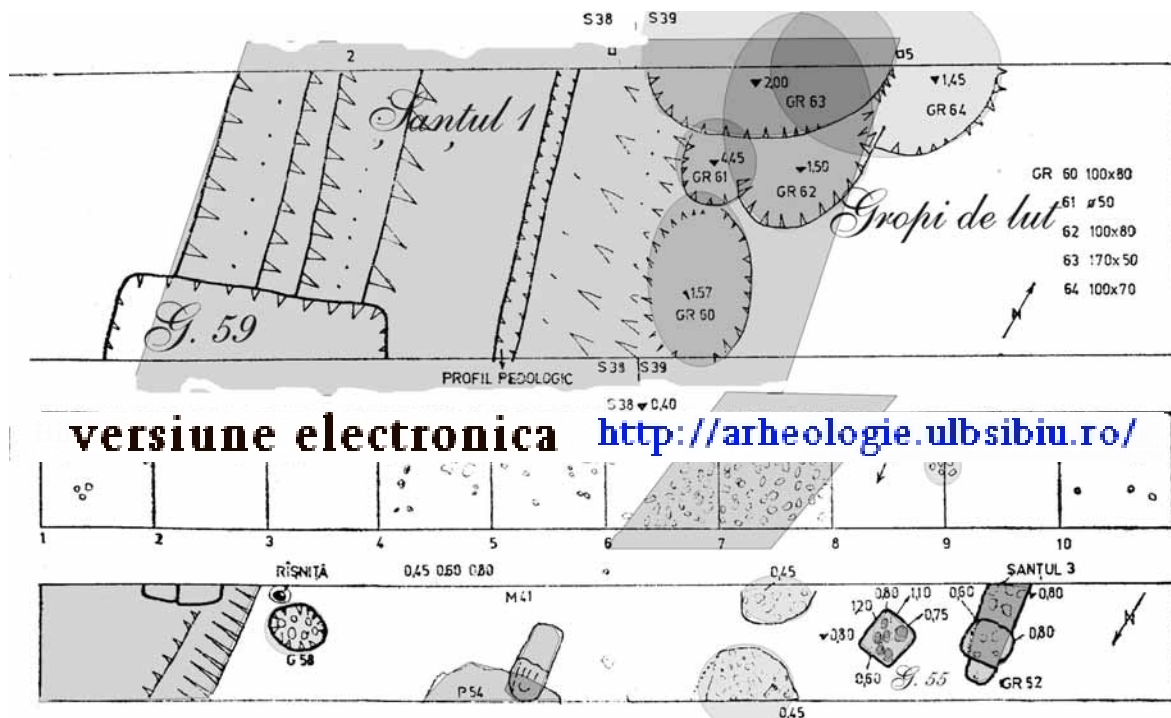

Fig. IVh.21. Iclod, S38-39: marcaj [an] 3 # palisada de la [an]ul 2 cu zona de intrare

Acolo apare [i o groap\ înclinat\ (Fig. IVh.20) ce poate fi legat\ de un drum de rond, dar [i de etapa de scoatere a stâlpului. Suprafa]a mic\ a secțiunii (2 m) a împiedicat identificarea sistemului.

În secțiunile 38-39 [an]ul prezint\ o faz\ mai veche de refacere, cu fundul plat [i o alta recent\, cu fundul în form\ de pâlnie, ultima cu trei etape de umplere, o faz\ de refacere [i o etapa de abandonare, când aici se arunc\ resturile menajere. Acestei ultime faze îi apar]ine [i o groap\ de palisad\, înclinat\ ca mai sus (Fig. IVh.20) situat\ pe marginea [an]ului pâlnie (Fig. IVh.21). Prin cercet\riile de la Par]a s-a constatat existen]a unor palisade situate în marginea [an]ului, dar [i existen]a în [an]uri sau între [an]uri a unor palisade sau palisade succesive, cum pare a fi mai sus (Fig. IVh.20.2). Oricum genera]iilor viitoare, cu mai multe posibilit\]i de prospectare, le revina sarcina verific\rii [i a unor s\p\turi în suprafa]\ pe marginea [an]urilor, pentru a detalia sistemul de arhitectur\.

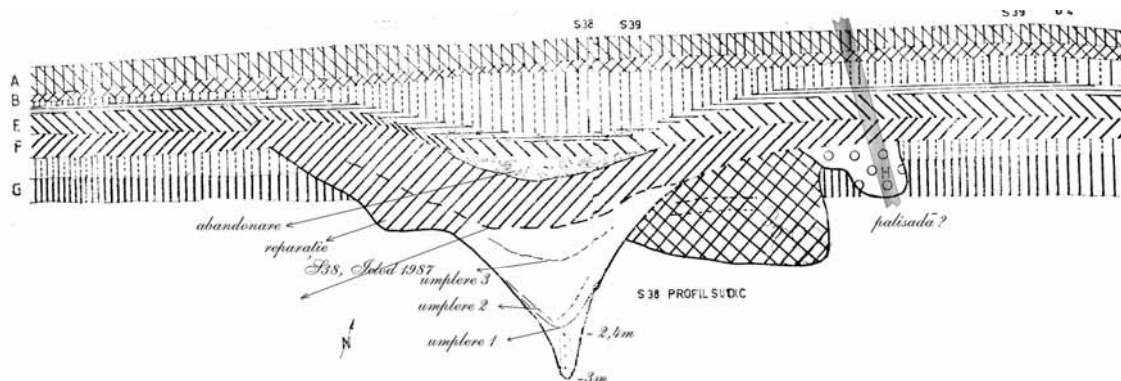

Fig. IVh.22. Iclod: a) ▲ [an] 1, vest, S 38 zona intrării; b- d) [an]urile 2 [i 3▼

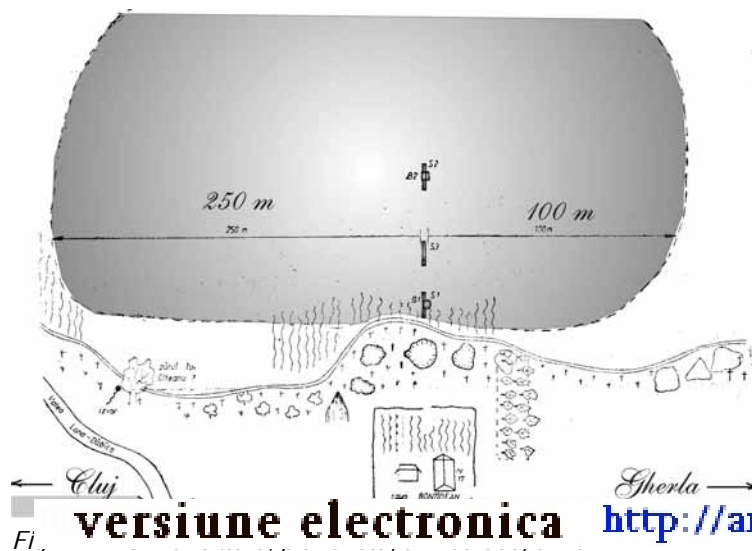
versiune electronica <http://arheologie.ulbsibiu.ro/> Palisadele

Referitor la locul, poziția, etapele de ridicare sau abandonare ne-am referit mai sus. Multe din acestea sunt supoziții, doar unele situații s-au repetat, caz în care ipotezele au putut fi verificate. Palisadele sunt de regulă în spatele [an]urilor. La Iclod linia este formată dintr-un singur rând de pari (Fig. IVh.9, în [an]urile 26 [i 27), fiind de regulă la cca. 6 m în spatele [an]ului sau imediat pe buza [an]ului, spre deosebire de }aga unde acestea erau în fața [an]urilor sau poate în spatele altor [an]uri nedescoperite încă (verificările în acele zone nefiind încheiate). Uneori sunt urmele a doi pari învecinați, făr a [ti dac sunt din aceeași vreme sau este vorba de reparații sau instalării de sprijin (berm : Fig. IVh.9 în [an]urile 26). Palisadele se întrerup în aceeași zonă ca [i [an]urile de apărare [i au deschiderile de cca. 1,20 m la }aga, la Iclod fiind mai mici (S8/1980) Fig. IVh. 8 (}aga vezi mai jos). Din studiul suprafețelor deschise în zona B (Fig. IVh.8) s-a constatat sistemul de construire al palisadelor. Întâi se sapă un [an] în care se introduc stâlpi de structură (cu diametrul de 15-20 cm judecând după gropile largi de 35-45 cm, era nevoie de spațiu pentru baterea pământului de lângă stâlpii de structură), mai mari [i mai adânci, legați între ei prin sisteme de bârne orizontale, pe mai multe rânduri, după care se pun pari de gard în poziție verticală, fixați prin batere [i legați de structura gardului.

Foi[oarele. Pentru prima dată la }aga au fost depistate foi[oare pe sistemul de fortificare sau în afara lui. La Iclod, în secțiunea 32 (Fig. IVh. 6), în marginea [an]ului au fost găsite trei găuri de stâlp ce ar putea proveni de la asemenea instalații (Lazarovici Gh. et alii 1996c, fig. 7). Ele serveau ca loc de veghe în timpul nopții [i ca punct pentru aruncarea săgeților, sulițelor sau pietrelor în caz de atac (în unul din [an]urile de la }aga au fost descoperite numeroase pietre pe fund).

Fundătura

Fundătura se află în vecinătatea stațiunii de la Iclod, la sud de aceasta, spre Cluj. Deși nu este cazul a analiza în mod deosebit descoperirile de aici, deoarece cercetările au fost modeste (doar trei sondaje), totuși este important să amintim două complexe (Lazarovici Gh. et alii 1996c).

Stățiunea este deosebit de întinsă, fragmente ceramice se întind pe cca. 10 ha sau mai mult, dar nu există strat de cultură. În zona investigată, locuirea consta doar din bordeie, ceea ce explică raritatea materialului la suprafața solului. Materialul ceramic indică o sinteză Iclod – Petre[ti, mai accentuată decât cea de la Iclod, similară celei de la Pruni[, Livada sau Vlaha.

În cele trei secțiuni, la circa 10 m distanță una de alta, pe aceeași direcție au fost descoperite trei bordeie. Acestea aveau fundul drept [i pereții aproape verticali, unii rupți spre buză, dovadă că locuința a fost abandonată o anumită perioadă. În bordeie [i în imediată vecinătate a gurii lor au fost descoperite fragmentele ceramice. Acestea au o pastă gen Iclod, dar unele forme de vase sunt caracteristice sintezei Iclod – Petre[ti, sinteză întâlnită în Câmpia Transilvaniei (Kalmar-Maxim 1991).

Printre altele amintim unele fragmente ceramice Precucuteni, din pastă gălbuie, amestecată cu pleavă decorată cu dinți de lup.

Materialele Iclod asociate cu forme Petre[ti sau Foeni sunt de fază Iclod II/III. Ele apar la Iclod [i }aga în aceleași orizonturi în care au fost constatate [i impuritățile Precucuteni I.

Bordeiele aveau lățimea de 2,2 m, iar adâncimea de 0,60 m. Unele aglomerări de fragmente ceramice din secțiunea II, ar putea marca locul unor locuințe cu structuri din lemn, care nu au ars [i nu au lăsat urme arheologice.

versiune electronica <http://arheologie.ulbsibiu.ro/>

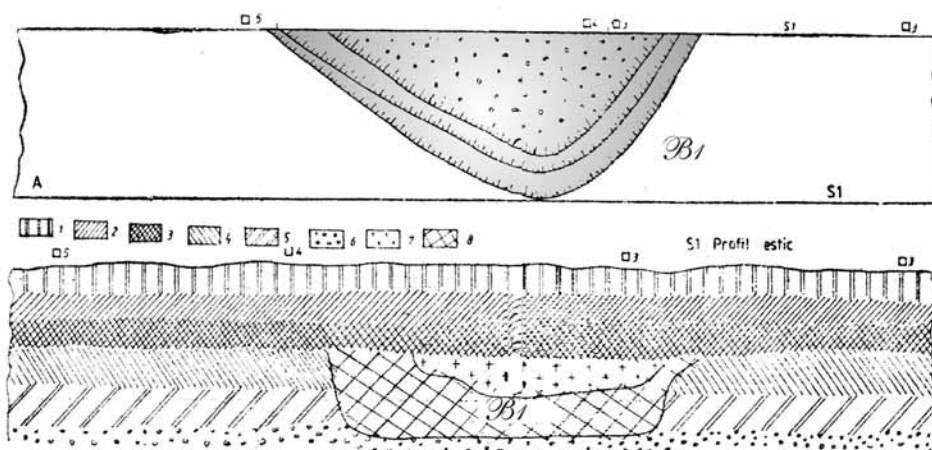
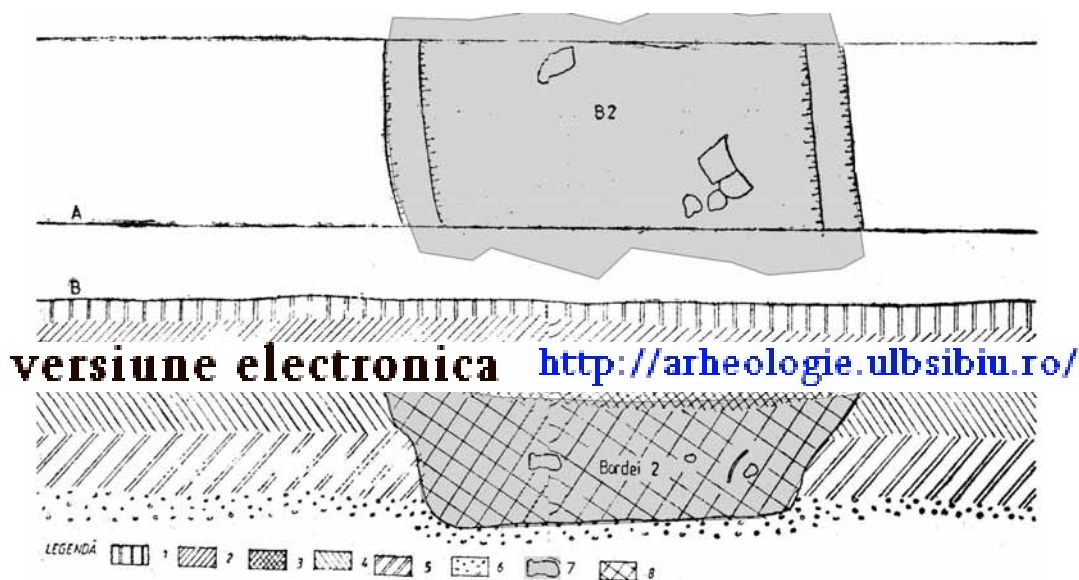

Fig. IVh.24. Fundatura, bordeiele 1 ▲ [i 2 ▼

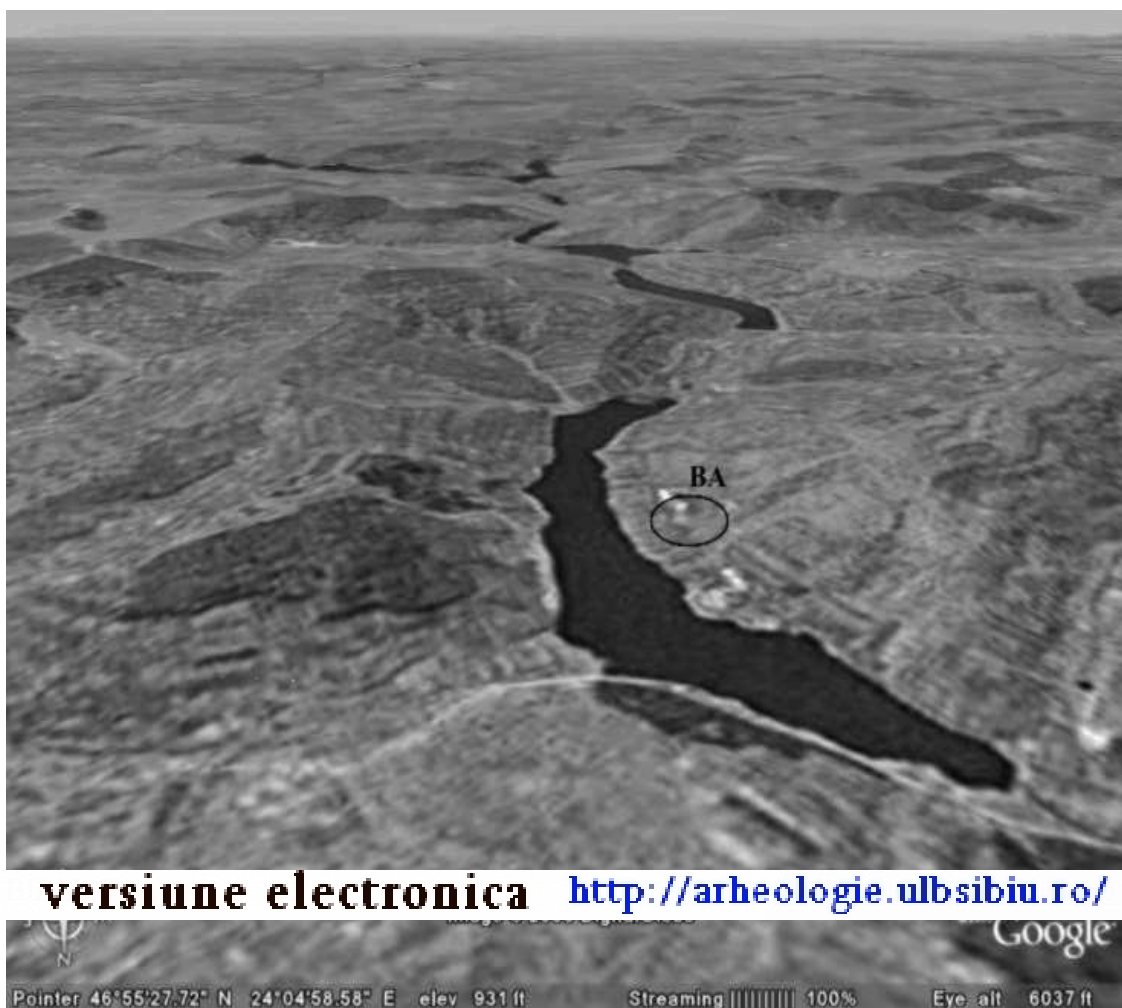

}aga. Studiu de caz

Cercetările începute la }aga în 1995, ca s\p\turi de salvare la sta]ia de tratare a apei, au permis ulterior construirea unei baze arheologice [i continuarea neînterupt\ a cercet\rilor în zon\ timp de 11 ani. Baza arheologic\ se afl\ în interiorul sta]iunii. Sta]iunea este amplasat\ între }aga [i Sucutard, între sta]iile de gaz [i pesc\rie, în fa]a v\ii ce duce spre N\sul. Este vorba de o teras\ înalt\, orientat\ spre r\s\rit [i sud.

Zona arheologic\ }aga este deosebit de bogat\, localitatea fiind amplasat\ în jum\tatea de est a Câmpiei Transilvaniei. Valea }ijii, cum o numesc localnicii ast\zi, formeaz\ o salb\ de lacuri unde pe vremuri existau lacuri mai mici sau ele[tee, cum de altfel se formeaz\ pe toate v\ile lungi din Câmpia Transilvaniei. Resturi din vechile p\duri se mai p\streaz\ în toate direc]iile.

În hotarul satului sunt men]ionate peste 30 de obiective arheologice din toate vremurile. Locuirile sunt înc\ din perioada neoliticului timpuriu, din vremea migra]iei a II-a, cum ar\tam mai sus. În vremea grupului Iclod, în perioada neoliticului târziu în zon\ exist\ peste 20 de a[ez\ri.

versiune electronica <http://arheologie.ulbsibiu.ro/>

Fig. IVh. 25. Țaga, vedere spre centrul Câmpiei Transilvaniei (BA, baza arheologică)

Așezarea are peste 15 ha sau poate mai mult, cu fiecare an în anjurile modernizărilor de la gaz sunt descoperite noi materiale. Ea este situată pe o terasă ridicată cu cca. 20-40 m deasupra lacului actual. Terasa este înclinată spre est, fiind mărginită de două pâraie, unul la sud, altul la nord, ambele cu apă potabilă.

Pe această terasă au fost ridicate sisteme de fortificare impresionante, având cel puțin două sau trei etape mari de construcții. Sistemului de fortificare a fost ridicat din necesitatea de a controla calea de comunicație spre sud-est, spre centrul și estul Transilvaniei, zone cu care erau schimburi culturale.

De altfel de acolo vin și importurile și principalele civilizații: cultura Petrești dinspre sudul Transilvaniei, iar cultura Precucuteni dinspre estul Transilvaniei.

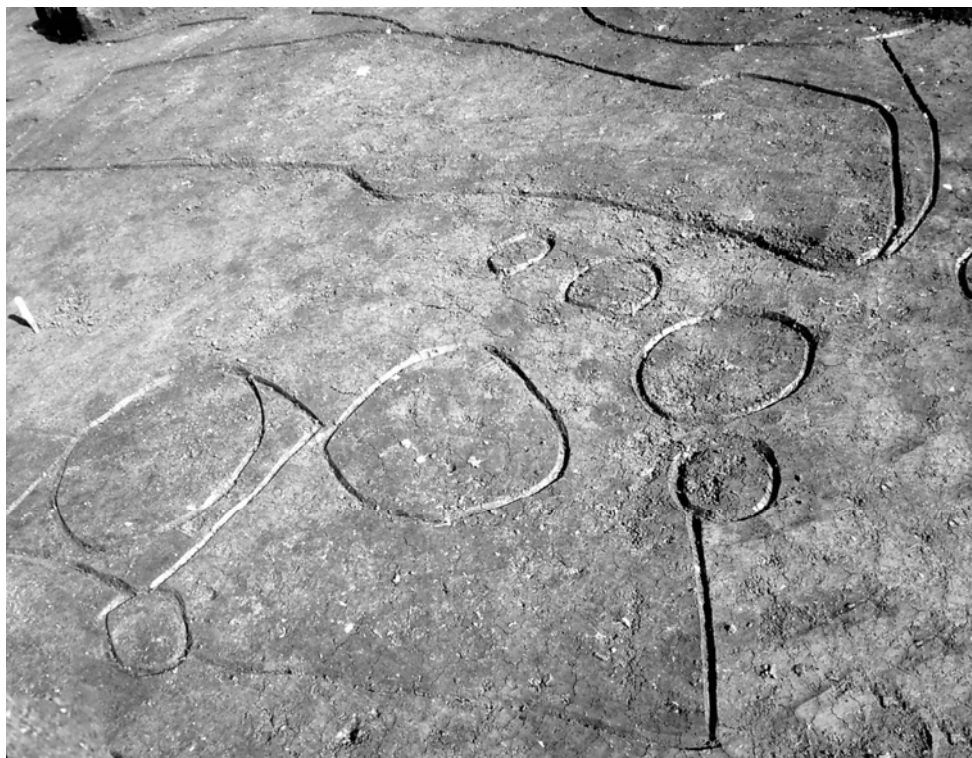
La Pruniș - La Cruce a fost săpată o așezare situată tot pe o terasă, aparținând sintezei Iclod-Petrești (Fig. IVh.26) (Maxim et alii 2006). Acolo au fost descoperite mai multe modele de structuri de locuințe cu pari sau cu cărămidă, chiar la aceeași locuință. La una dintre construcții a fost descoperit un element arhitectonic, considerat a fi o stela, poate de la un altar casnic.

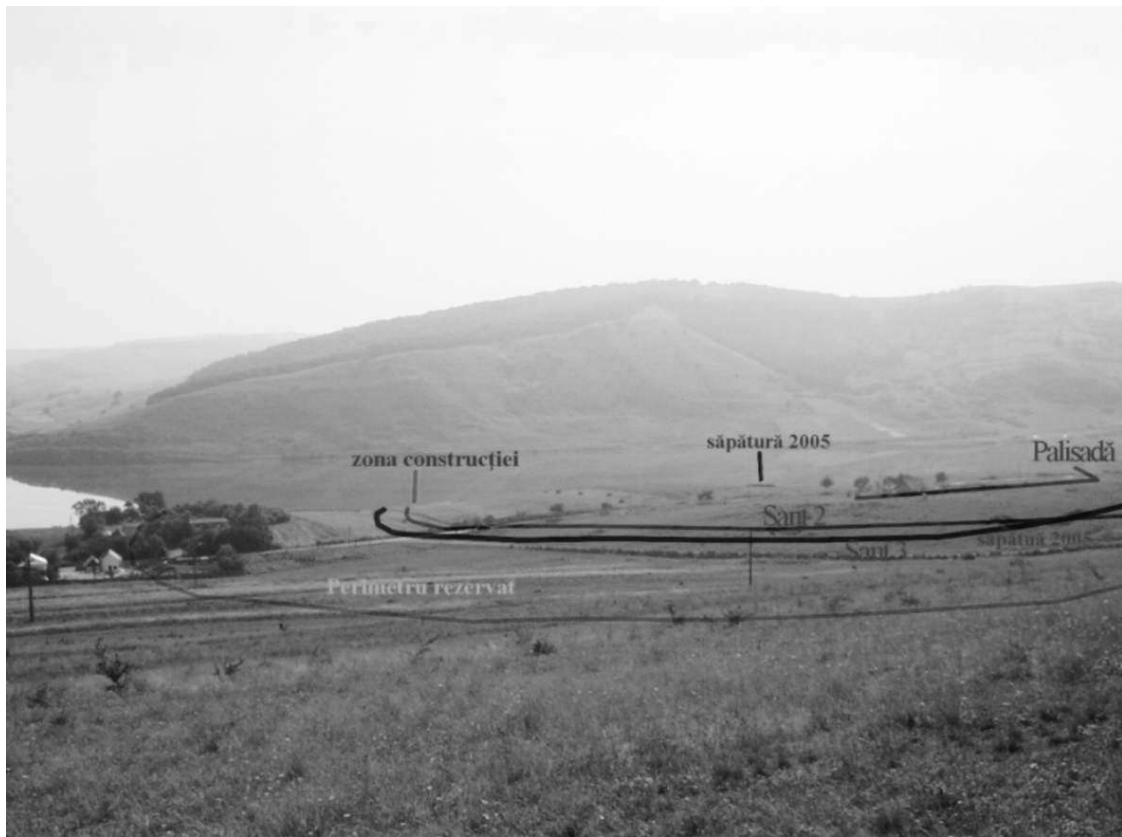

versiune electronica <http://arheologie.ulbsibiu.ro/>

Fig. IVh.26. Pruni[la Cruce, dup\ Maxim

versiune electronica <http://arheologie.ulbsibiu.ro/>

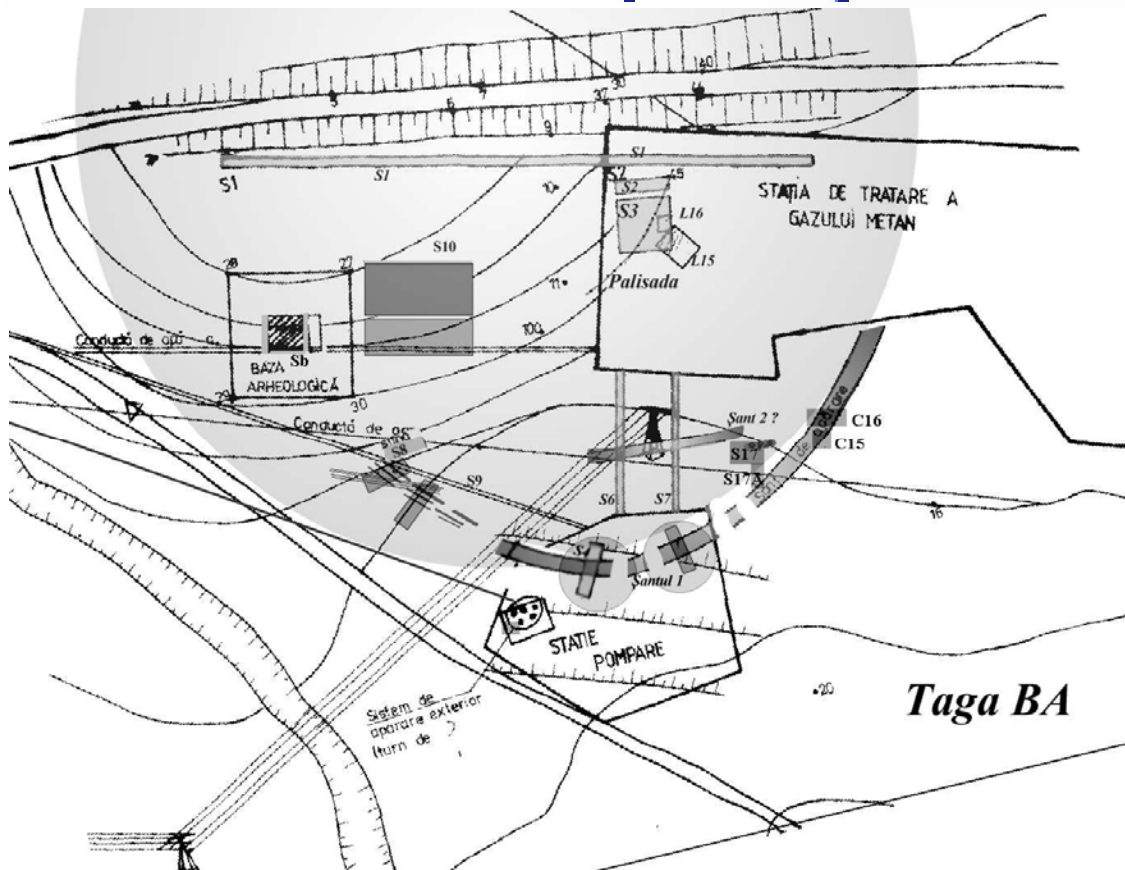

Fig. IVh.28. }aga, traseele [an]urilor de ap\vare

Stratigrafia

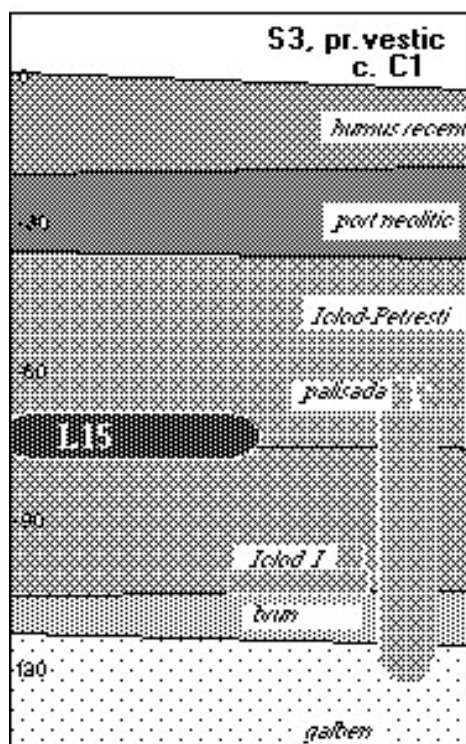

Fig. IVh.29. }aga, stratigrafia

La }aga exist\ o stratigrafie orizontal\, dar materiale mai numeroase provin doar din trei p\trimi din suprafa]a a [ez\rii, \n zona de SE nu prea sunt materiale. Locuirea cea mai timpurie este \n zona central\ [i de est. Materiale Iclod I au ap\rut \n zona S1 (conducta paralel\ cu drumul Fig. IVh.28) [i \n sec]iunile de la est de drum.

Evolu]ia pedologic\ a solurilor pe cuprinsul sta]unii este aproape constant\, diferen]e sunt acolo unde au fost interven]ii antropice recente, de exemplu \n zona suprafe]elor cercetate arheologic a fost o organizare de [antier care a afectat depunerile nivelului }aga III. La fel spre pante, \n toate vremurile eroziunea a fost mai puternic\ [i straturile mai groase, humusul post neolitic fiind de 30-50 cm (Fig.

versiune electronica <http://arheologie.ulbsibiu.ro/>

Prospect\riile

Prospect\riile au fost efectuate de c\tre Adrianu Alicu \n zona suprafe]ei 10 [i la est de caban\.

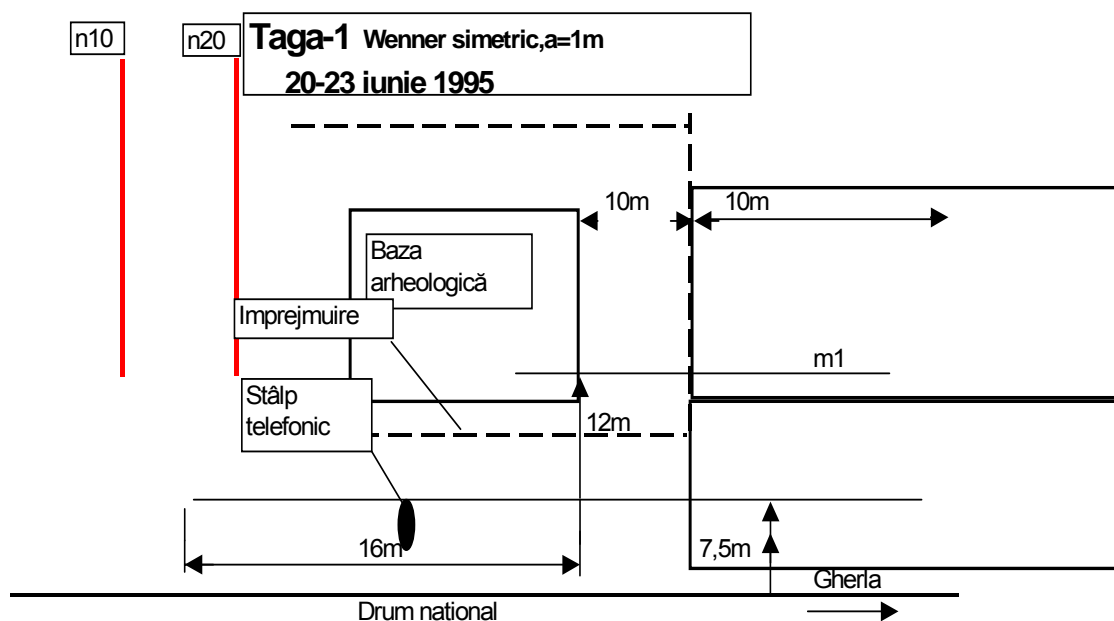
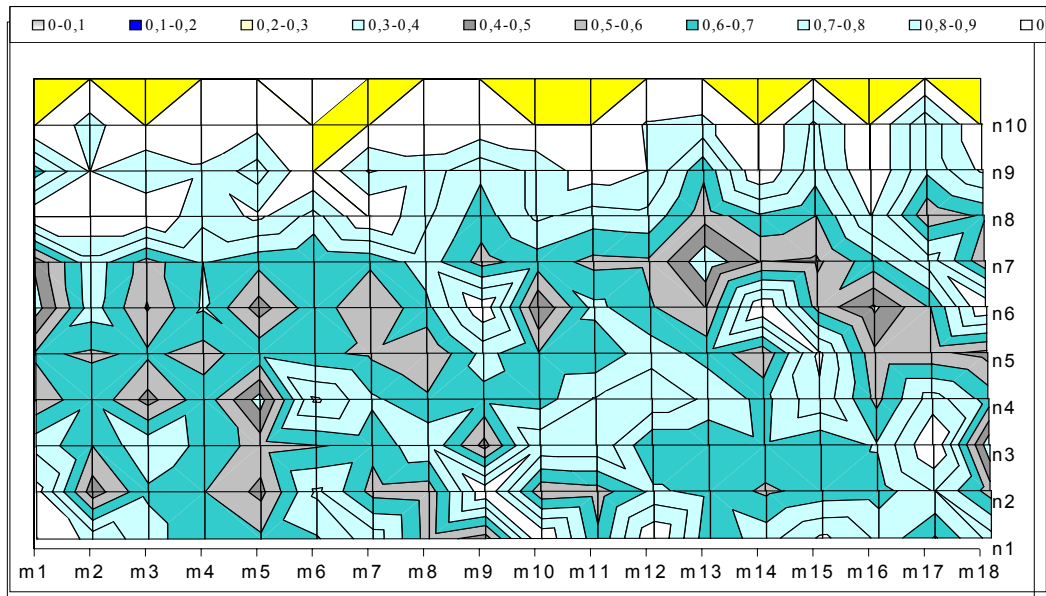

Fig. IVh.30. }aga, prospect\riile din 1995 de la nord de caban\

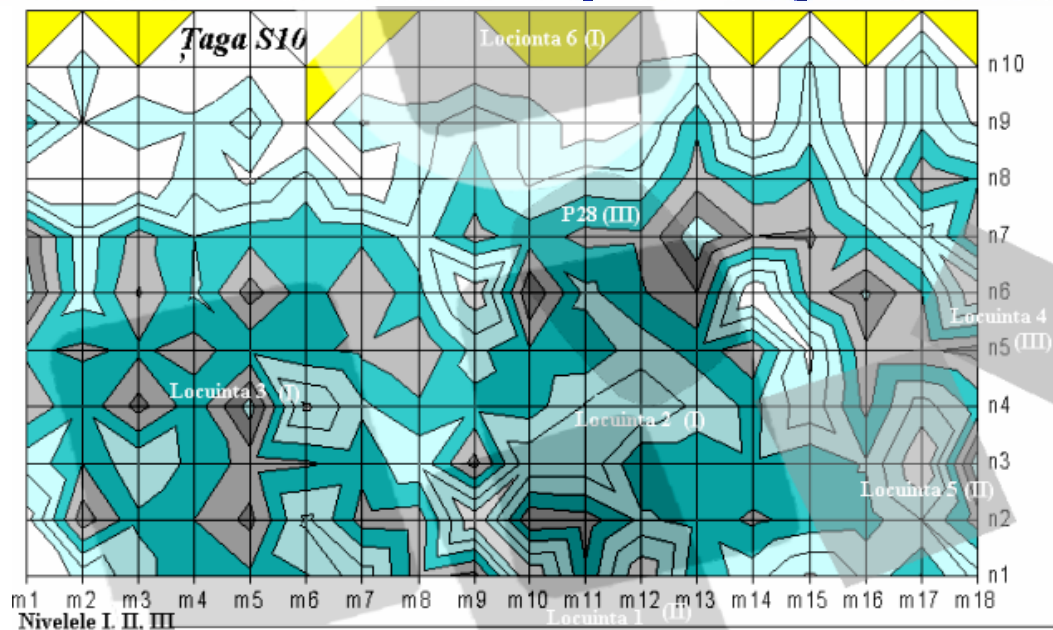

Două profile longitudinale au arătat existența unor anomalii, dar citirea lor nu era semnificativă, deranjările moderne nu puteau fi separate de complexele vechi. Mai interesante au fost prospectările din zona suprafețelor ce urmau a fi cercetate sau în timpul cercetării.

Fig. IVh.31a. Țaga, anomalii de rezistivitate▼

versiune electronica <http://arheologie.ulbsibiu.ro/>

În secțiunea 10, după îndepărtarea stratului curții de la fosta stație, de la 0,30 cm s-au efectuat măsurători din metru în metru. Au fost constatate un număr mare de anomalii determinate de aglomerările de chirpici, pietre, oase, dar [și de existența] unor gropi adânci. În partea dinspre est acestea au fost mai moderate, nefiind complexe, ci doar un perete dărâmat [și câteva gropi].

Dup\ cum se vede din Fig. IVh.31b anomaliile suprapun planul sec]iunilor, iar în câteva cazuri ele marcheaz\ chiar gropi mai adânci din seria celor în trepte. În suprafa]\ au fost surprinse [ase locuin]e din care patru în întregime, iar celelalte dou\ se întindeau spre est (loc. 6) [i sud (loc 4). Locuin]a 6 era cea mai timpurie, din nivel }aga I, cu materiale din faza Iclod I/II. Locuin]a 4 era din nivel }aga II, iar groapa 28 era din }aga III, aici fiind descoperite numeroase fragmente ceramice Precucuteni I evoluat sau în retardare (lipsa ceramicii lustruite, amestec cu cioburi pisate la ceramica semifin\ sau uzual\). În zona respectiv\ au fost găsite resturi de lut de la pere]i near[i (pata mare de la S [i structuri foarte bine arse spre N, Fig. IVh.32).

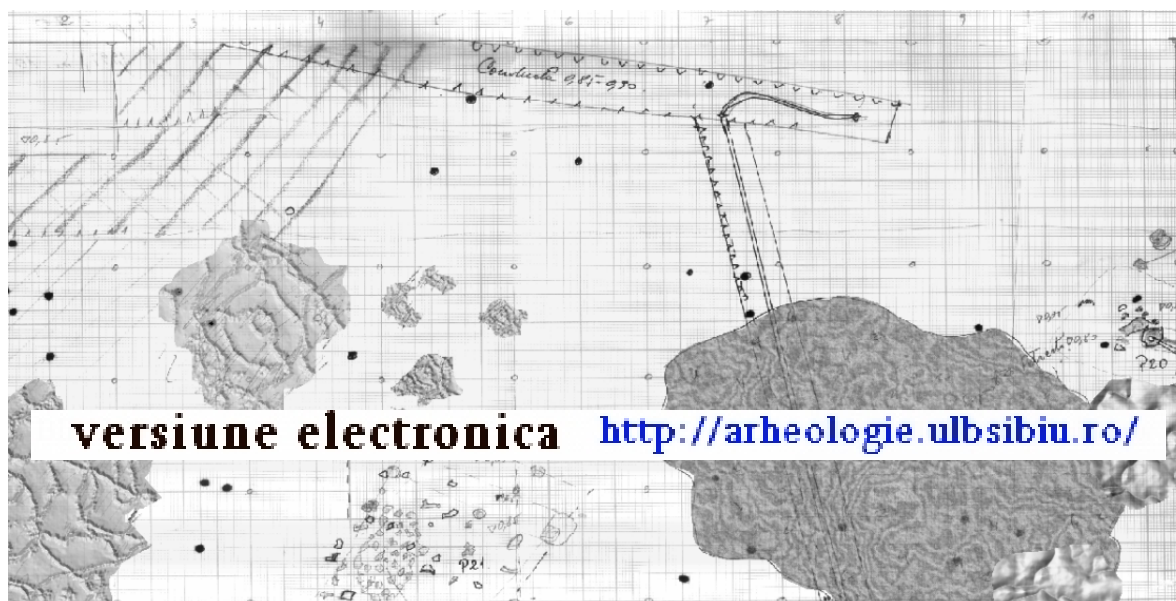

Fig. IVh.32. }aga, ▲ aglomer]ri de chirpici puternic ars [i resturi de la pere]i near[i ▲

Bordeiele [i semibordeiele

Spre deosebire de Iclod, num\rul acestora este mai mic, de altfel [i complexe din faza }aga I (sincron\ dup\ materiale cu Iclod I) sunt mai pu]ine.

A fost descoperit un singur complex, de form\ oval\, Gr. 28, Fig. IVh.33 (2,8 x 3,5 m, par]ial afectat de o conduct\), cu o suprafa]\ de circa 10 m². Dup\ adâncime pare s\ fi fost semibordei. La abandonarea acestuia, în el [i în afara lui, au fost aruncate numeroase oase de animale [i în special maxilare de vit\ [i cerb. Sub acesta a mai fost descoperit\ o groap\, f\r\ a se putea preciza exact de ce nivel]inea. Complexul men]ionat este deosebit de interesant, atât din cauza materialului deosebit cu unele ornamente Precucuteni I, dar [i a ceramicii decorat\ cu brâuri [i amestec cu cioburi pisate, cu o netezire mai proast\, apropiat\ de procesele de retardare de la }aga, dar diferit\.

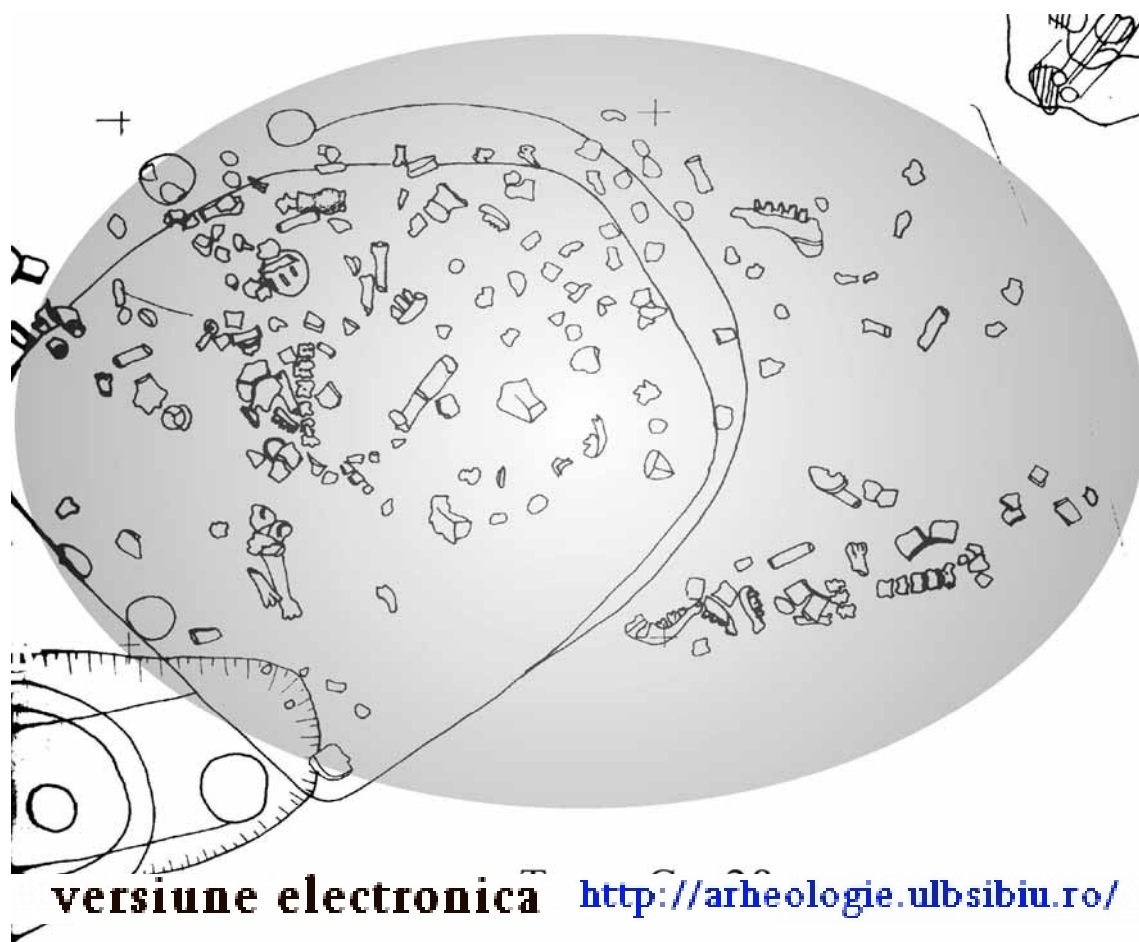

Fig. IVh.33. Țaga, groapa 28, groapă rituală ?

După resturile de oase păsrate, uneori fragmente din [ira spinării (4) și fragmentele de maxilare (8), pare să fie rezultatul unui banchet, dar multe oase aveau urme de arsură. Există unele asemănări cu situația de la Zau de Câmpie dar acolo oasele erau foarte bine păsrate, iar scheletele aveau mai multe oase în poziție anatomică. Aici par a fi aduse din altă parte și aruncate în groapă. Din faza timpurie mai era o groapă în S11, deranjată de conductă.

Locuin]ele de suprafa]\

Arhitectura acestora este deosebit de interesant\. S-au constatat mai multe tehnici de realizare a funda]iilor [i pere]ilor chiar la aceea[i cas\, situa]ie semnalat\ [i în alte sta]iuni, la Balta S\rat\ de exemplu.

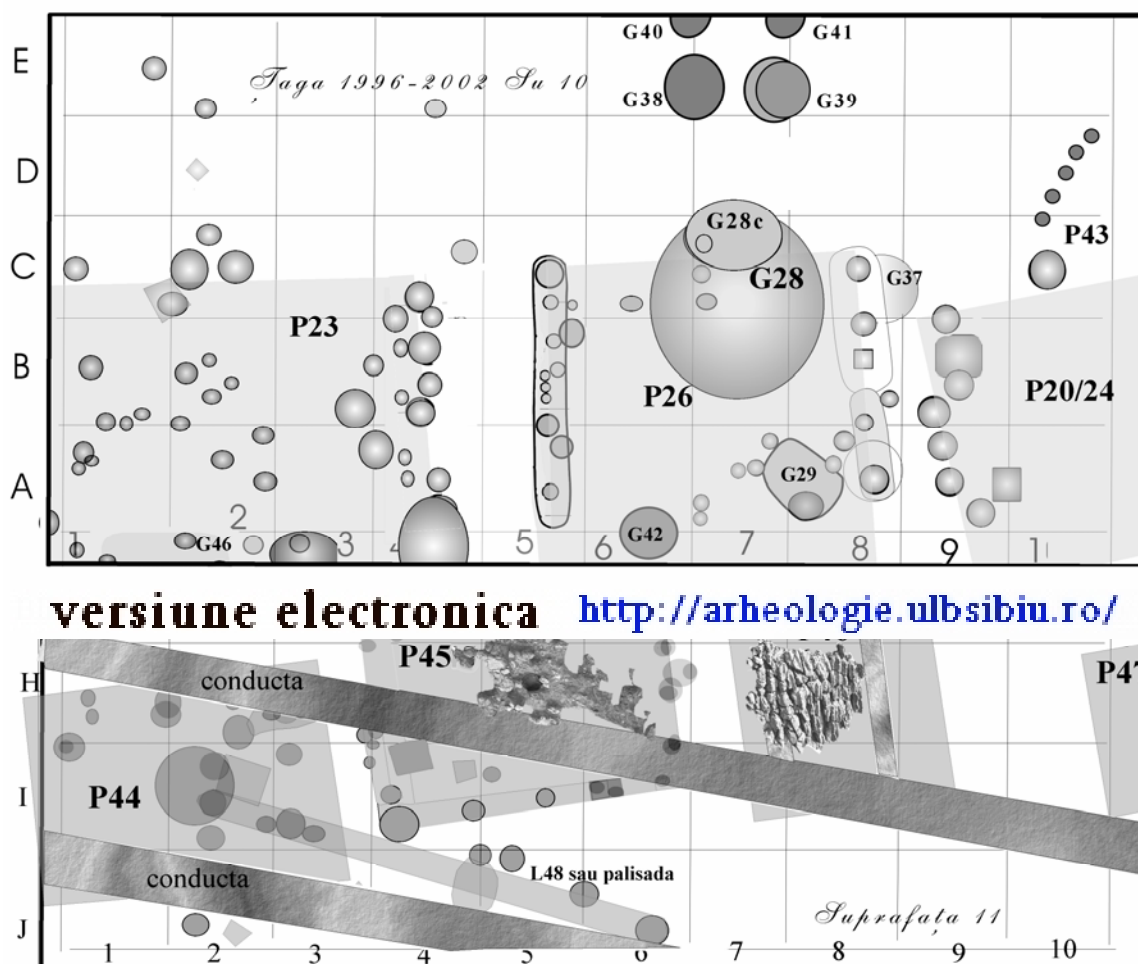

Fig. IVh.34. }aga, S10-S11, nivelul funda]iilor – 0,90 – 1,1 m

Locuin]a 3 (respectiv Platforma 23, de cca. 6,8 x 5 m) avea gropile de la structura de rezisten]\ grupate pe o linie, dar în vecin]tatea lor au ap\rut [i altele numeroase, al c\ror rost ne scap\. Un num\r mare de gropi era la Par]a la locuin]ele cu etaj, ceea ce nu e cazul la }aga.

În interiorul locuin]elor nu au fost descoperite vetre, cu excep]ia unei colibe din etapa }aga III sau II-III. Dar în dou\ din locuin]e au fost descoperite lespezi de piatr\ de mari dimensiuni, situate pe nivelul ce c\lcare, cu urme puternice de ardere. Consider\m c\ au avut rol gorpod\resc (pentru fr\mântat), dar nu este exclus s\ fi fost folosite ca vetre. În nici una din locuin]e nu am g\sit resturi de cenu]\ sau podea amenajat\.

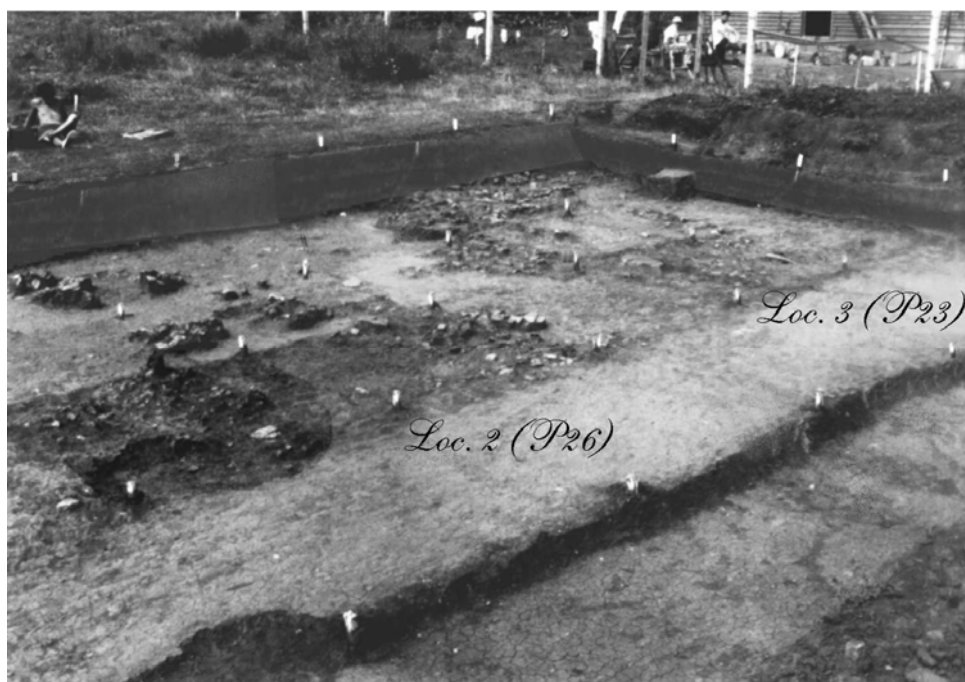

Fig. IVh.35. }aga, vedere spre locuin]a 3 [i 2▲ [i L3 ▼

versiune electronica <http://arheologie.ulbsibiu.ro/>

Pere]ii locuin]ei s-au pr\bu[it din pozi]ie vertical\ de o parte [i de alta, de-a lungul traseului lor sau au fost \mpin[i spre interior, ca la Par]a.

Locuin]a 2 (sau **P26**), (Fig. IVh.34) a fost descoperit\ \n centrul s\p\turii. Dimensiunile sale sunt de 5,8 x 4,8 m. Arhitectura sa aminte[te complexe din nivel Vin]a C sau din grup Foeni (vezi mai sus), dar [i de cele din nivel CCTLNZIS timpuriu de la Zau de C\mpie. Gropile erau \n perimetrul unor [an]uri, dar b\rnele dep\ [eau uneori perimetrul acestora, necesit\nd \nrgirea gropilor.

Fig. IVh.36. }aga, nivelul de dvrâmare▲

versiune electronica <http://arheologie.ulbsibiu.ro/> t in perete [i au stâlpi de m\rima aparent egal\, pe când la }aga sunt două-trei grosimi de stâlpi în acela[i [an] de funda]ie. În interior unii stâlpi de lâng\ peretele de est marcheaz\, poate, funda]ia unor paturi (cum am descoperit în P 45 [i P 46). Intrarea poate fi numai pe la co]ul de SE, care este de altfel [i zona cea mai luminoas\, în vecin\tate nefiind alte complexe. În centrul locuin]ei sunt unele gropi duble, fie cu rol de sprijin, fie cu alt\ func]ionalitate.

Locuin]a 5 (format\ din **P20** [i **P 24**, de fapt urmele a doi pere]i), (Fig. IVh.34) a fost par]ial prins\ în s\p\tur\, latura de sud fiind în afara s\p\turii. In interiorul acesteia remarc\m prezen]a a dou\ gropi cu profil dreptunghiular, cum au ap\rut [i la P45, al c\ruia rost ne scap\, poate aveau monta]i stâlpi de această form\ în cas\, cu sau f\r\ rol arhitectonic. Pe latura de est se afla o singur\ groap\.

Locuin]a 6, aflat\ la mijlocul marginii de est a s\p\turii, avea patru gropi (G 38-G41) de mari dimensiuni [i stâlpi, de asemenea, foarte mari. Distan]a era prea mic\ pentru o structur\ de locuin]\, de[i în vecin\tate au fost descoperite resturi de chirpici cu impresiuni de pari (Fig. IVh.34).

Locuin]a 4 (Fig. IVh.34) poate fi legat\ de nivelul }aga III sau poate II târziu, în materiale fiind [i elemente ale sintezei Iclod – Petre]ti. Orientarea peretelui locuin]ei era NV-SE. Acesta era format din stâlpi de mari dimensiuni (diametru de cca. 15 cm, cu gaura de cca. 20 cm), dispu[i la distan]e egale de cca. 20-25 cm. Asemenea structuri au fost g\site [i în zona de est a sta]iunii, în S14.

versiune electronica <http://arheologie.ulbsibiu.ro/>

Locuin]a 44, situat\ în partea de nord a S11, de 4 x 6 m, avea axul lung orientat NS. Marginile sale erau marcate de structuri de chirpici. Dou\ conducte ce trec prin perimetrul lor au împiedicat identificarea tuturor gropilor. {i la aceasta remarc\m mai multe gropi mari [i prezen]a unor gropi duble. Acestea ne determin\ s\ lu\m în considerare [i un posibil pod locuit (Fig. IVh.34).

Locuin]a 45, situat\ în centrul sec]iunii 11, avea dimensiunile de 4 x 6 m; câ]iva stâlpi indic\ o tind\, iar în interior erau gropi cu plan dreptunghiular. Locuin]a avea un num\r mare de gropi de la structura de rezisten] pe peretele de vest [i foarte pu]ine pe cel de est. Este posibil ca unele structuri s\ fi fost montate pe bârne, ca la cele din cultura Petre[ti sau Cucuteni. Pe peretele de sud au fost g\site gropi de mari dimensiuni, dar nu putem preciza c\rei perioade îi apar]in. Unele sunt mai vechi, altele mai recente. Latura de nord a construc]iei a fost afectat\ de un [an] de la conducta de gaz. În acele gropi au fost descoperite resturi de pere]i cu structuri de pari. La reconstituirea acestei construc]ii, în gropile care au fost preparate doar pe jum\tate în timpul s\p\turilor, la golirea lor s-a constatat c\ aveau urme de pari care nu erau pe acela[i ax, dar care permiteau realizarea unei structuri împletite (Fig. IVh.34).

Podeaua locuin]ei a fost ref\cut\, iar pe cea veche au r\mas câteva fragmente de vase [i resturi menajere.

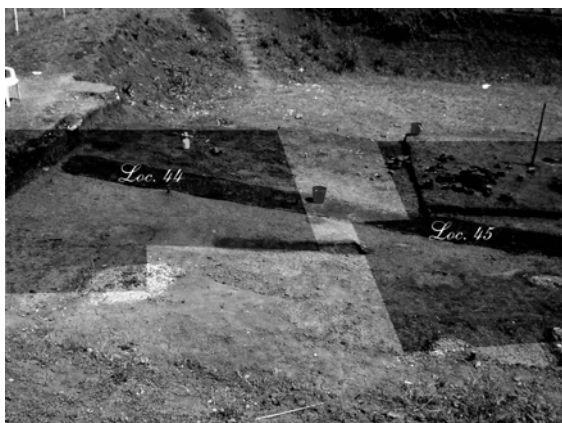

Fig. IVh.38. }aga, L 44 - L 45, dispunerea complexelor [i locul de intrare (tinda)

Pe latura de sud erau urmele unui pat cu dimensiunile de 1 x 1,65 m, poate mai lung, marginile lor nu sunt întotdeauna bine p\strate. Acesta era similar cu cel din P46, dar mai r\lu p\strat.

Fig. IVh.39. }aga, locuin]a 45, planul marcat, în gropile de st\l]p a fost pus nisip pentru a le conserva

La această locuin]a au putut fi constatate numeroase detalii arhitectonice [i de organizare intern\, motiv pentru care a uiri experimentale. Intrarea era dinspre est, printr-o tind\, pe lâng\ peretele de vest. În col]ul de SE se afla patul, iar pe pe-rețele de est locuri gospo-d\re[ti. Urme de vetre neamenajate au fost în col]ul de nord - est [i la est de centru.

De la **Locuin]a 46 (P46)**, deranjat\ de o serie de conducte, cel mai bine s-a p\strat patul, aflat pe peretele de N. Din cauza conductelor moderne nu [tim în parte se afla intrarea, probabil în partea opus\ patului, pe la col]ul de SV, unde nu erau alte construc]ii în vecin\tate.

Spre deosebire de alte construc]ii, aceasta avea st\lpi de mari dimensiuni în interior, pe laturi [i la col]uri.

Patul era format dintr-o structur\ masiv\ de pari rotunzi peste care s-au pus frunze mari de brustur (asemenea frunze se g\sesc [i ast\zi pe marginea lacului, doar la câteva sute de metri). Podeaua patului era foarte bine p\strat\. Parii erau a[eza]i de-a lungul laturii lungi a locuin]ei [i erau suspenda]i la circa 15-20 cm deasupra solului, astfel c\ au avut suficient aer [i loc pentru o ardere bun\.

Fig. IVh.40. Țaga, locuința 46 structuri interioare ▲ [i fundațiile

versiune electronica <http://arheologie.ulbsibiu.ro/>

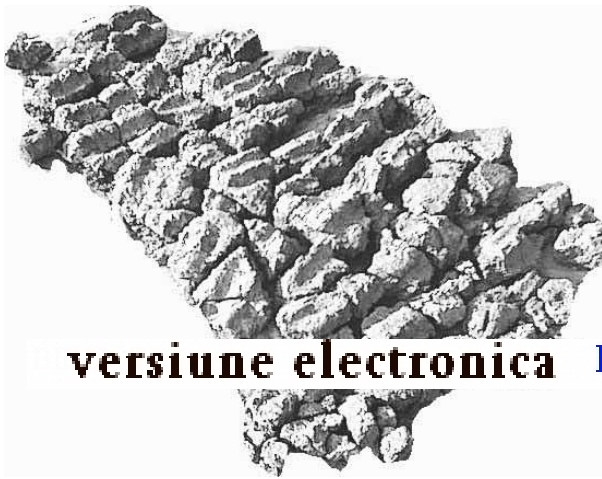

Structura pereților trebuie să fi fost din bârne masive [i doar crăpăturile au fost lipite cu lut, în vreme ce peretele de sud era din pari sau bârne despicate, lipite cu lut. Structura ultimului perete menționat era diferit de cea a patului.

Fig. IVh.41 a▲ - b▼: }aga, pat

versiune electronica

<http://arheologie.ulbsibiu.ro/>

Fig. 7. Detaliu de la L15, 0,65—0,70 m.

Fig. IVh.41c. }aga, structur\ de perete, L1

ei la gur\ a fost descoperit\ o vatr\ mare cu baza din pietre, puternic arse. În colib\ au r\mas câteva vase sparte *in situ*, printre care [i un vas cilindric. În vecin\tatea locuin\ei proprietarul a fost îngropat. Dup\ topor, pare un barbat. Scheletul era chirchit.

Patul are foarte bune analogii ca model de structur\ cu unul descoperit la Par]a în „Casa Cerbului” (s\p\turile din 2005-2006: Lazarovici Gh. et alii 2005). Patul a suferit o singur\ repara]ie, ceea ce dovede[te o structur\ bun\ [i solid\ de lemn. De altfel grosimea stratului de lut trece de 8 cm, iar parii, cei mai mul]i de form\ rotund\, au fost acoperi]i cu frunze de brustur pentru ca lutul s\ nu intre în cr\p\turile dintre pari, s\ aib\ o anume elasticitate.

Locuin]a 1 (platforma 15), descoperit\ în sec]iunea 3 (Lazarovici Gh. et alii 1996) avea o structur\ de pari de la pere]i, cu casete late de 80 – 100 cm, în care parii erau dispu[i oblic, situa]ie similar\ cu cea de la peretele de sud al locuin]ei 5 [i identic\ cu [e de la Par]a, unde structurile erau ceva mai masive. Rostul parilor oblici era de a asigura rigiditate peretelui [i a nu favoriza des-prinderile. Printre resturile de pere]i au fost constatate urmele unor structuri de pari, r\ma[i poate în picioare în momentul arderii.

În zona de sud, în sec]iunea 14 a fost descoperit\ o structur\ de perete de locuin]\ sau poate o palisad\, pe o l\jime de 2 m.

Coliba. La }aga a fost descoperit\ o colib\ trapezoidal\, cu dimensiunile de 2,5 x 1,8 m, f\r\ structur\ vizibil\ de pari. În interiorul

Fig. IVh.42a. ▲ }aga, S11, L44. Il colib\; b) S13

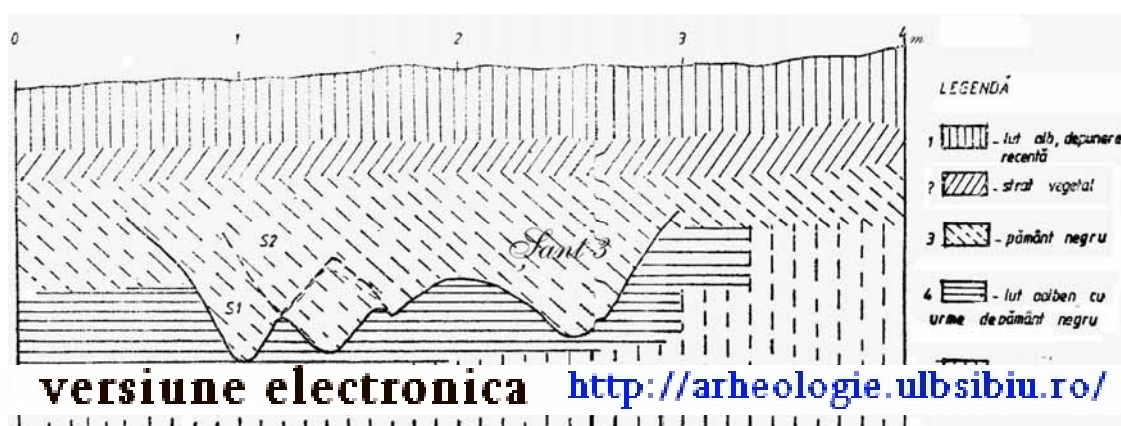
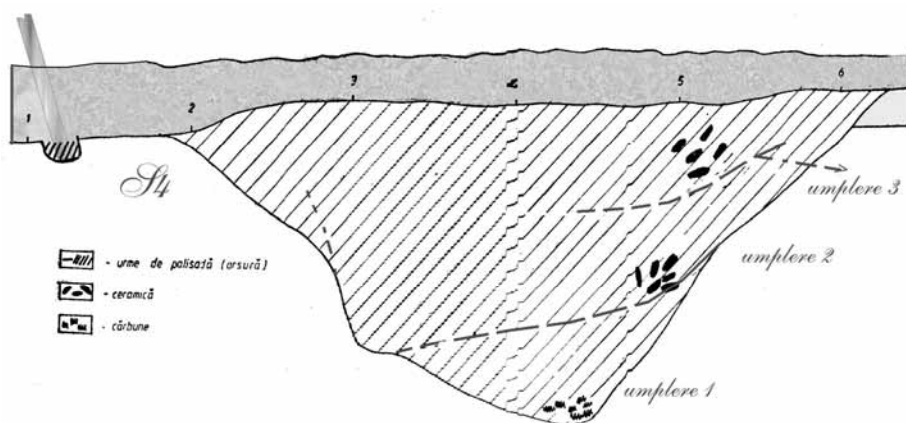

Sistemele de fortifica]ie {an]urile de ap\rare

Bazându-ne pe experien]a de la Iclod, putem afirma c\ sistemele de fortificare de la }aga sunt înc\ în studiu. De[i suprafe]ele cercetate în zona sistemului de fortificare au fost pu]ine [i prea mici, rezultatele sunt bune. {an]urile au fost cel mai bine delimitate în sec-]iunea 13: acolo au fost surprinse dou\ [an]uri, unul cu profilul în form\ de p\lnie sau în „V” ([an]ul 1) [i un altul cu profilul în form\ de „U” ([an]ul 2) (Fig. IVh.42a-b). Cel de al treilea san], foarte mic, pare mai de grab\ o amenajare pentru o structur\ masiv\ de la o palisad\, deoarece în alte p\r]i ale sta]iunii au fost descoperite asemenea structuri.

Pe **latura de vest** a sta]iunii, acolo unde au fost construite bazinele de ap\ de la sta]ia de tratare, [an]urile p\reau a nu merge exact pe aceea[i linie (Fig. IVh.27-28), uneori par c\ se suprapun.

Terenul fiind modificat cu buldozerele, nu au putut fi bine delimitate structura [i traseele sistemului de fortificare, partea superioar\ fiind afectat\ de lucr\ri moderne.

{ an]ul din secțiunea 4 avea trei faze de umplere [i dou\ refaceri. În ultima faz\, pe fundul [an]ului, s-au găsit resturi de c\rbune, provenind poate de la structuri de lemn arse [i c\zute în ap\. În celelalte faze de umplere erau resturi de pietre [i chirpici (Fig. IVh.43a).

În secțiunea 5 (Fig. IVh.43b) cele dou\ [an]uri se suprapun. Din cauza solului foarte uscat [i lutos nu s-au putut stabili relațiile cronologice, dar este posibil s\ fie trei [an]uri sau mai multe perioade de refaceri. Având în vedere c\ acestea erau în amonte, ele colectau apa pentru sistemul de ap\rare.

Pe latura de nord au fost efectuate dou\ secțiuni, S12 în care au fost identificat\ zona [an]urilor [i S13 trasat\ perpendicular pe [an]urile 1-3 (Fig. IVh.42b). În secțiunea 12 [an]ul 4 mergea în diagonala secțiunii, iar [an]urile 1-3 o traversau (Fig. IVh.44). Dacă în S13 [an]urile 1-3 p\reau paralele, în S12 se observ\ c\ ele se suprapun (Fig. IVh.44b), asemenea situației de pe latura de vest. Ceea ce M. Me[ter considera palisad\ cu pietre pe marginea [an]ului (4 acum) este fundul [an]ului 2, în care sunt numeroase pietre. Acestea par s\ fi fost special aduse pentru a fi aruncate în [an] în vreme de atac. Pietre nu sunt pe deal, ci doar la adâncime în râpe sau pâraie. Acestea erau mai numeroase în [an]ul 2 (Fig. IVh.42; 45b), iar în [an]ul 1 apar doar sporadic (Fig. IVh.42b; 45a). În [an]ul 2 apar [i fragmente mari de chirpici, probabil aruncate, deoarece în vecin\tate nu erau complexe din care s\ se scurg\.

Fig. IVh.44. Șaga, [an]urile din zona de NV▲; S 12 profile de [an]▼

versiune electronica <http://arheologie.ulbsibiu.ro/>

Desigur se pot spune mai multe, dar am intra în domeniul speculațiilor. Din imaginile de sus se poate observa profilul rotund al [an]ului 3, care este de altfel mai recent, suprapunînd [an]ul 1 în secțiunea 12 (Fig. IVh.44b). El apare [i în secțiunile 4 [i 5 (Fig. IVh.43).

Fig. IVh.45: }aga: a) [an]ul 1▲, vechi, cu fundul în „V” ; b) [an]ul 2▲

{an]ul al treilea, de dimensiuni mai mici, avea fundul rotunjit, în]imea la fund era de
 cîr **versiune electronica** <http://arheologie.ulbsibiu.ro/> :va
 fragmente ceramice.

Partea sa superioar\ a fost erodat\, terenul fiind în pant\ mai pu]in accentuat\.

Fig. IVh.45c. }aga, [an]ul 3

Din etapa }aga II-III apare ceramic\ cu past\ de tip Iclod – Petre[ti, în vreme ce în [an]ul 1 s-a g\sit un fragment de amfor\ cu tradi]ii Lumea Nou\, fiind unul dintre cele mai timpurii vase descoperite la }aga.

Pe latura de est a sta]iunii, când s-a construit aici o locuin]\ la margine, cu prilejul s\p\turilor de salvare la casa Centea, au fost descoperite numeroase mate-

riale arheologice [i to-poare în stratul de cultur\, ce suprapuneau un [an] [i o structur\ de palisad\.

Fig. IVh.46a-c: }aga, sondaje la casa Centea, [an]ul rotund

versiune electronica <http://arheologie.ulbsibiu.ro/>

{an]ul este din seria celor cu fundul rotunjit [i nu prea adânci, iar locuin]a [i materialul din strat apar]in etapei }aga III sau Iclod II-III (Fig. IVh.46a-c). De altfe [an]uri cu fund rotund sunt cunoscute înc` de la finele neoliticului timpuriu (Ostrovu Golu) [I la începutul neoliticului dezvoltat (la Gornea), dar ele pot fi [I rezultatul eroziunii provocat de apele care se scurg la vale, cum este cazul de la }aga.

Fig. IVh.47a-b: }aga, sec]iunea 15-16

versiune electronica <http://arheologie.ulbsibiu.ro/>

resturilor unei palisade din stâlpi masivi [i a marginii [an]ului, ce mergea spre bazinele de ap\, unde în sec]iunile 4-5 au fost descoperite mai multe [an]uri. Coroborând toate datele, constat\m existen]a a trei sau patru [an]uri, construite în perioade diferite, ale c\ror trasee uneori se intersecteaz\.

Palisadele

Structuri de palisade au fost descoperite în vecin\tatea [an]urilor, dar [i în interiorul sta]iunii, situa]ie similar\ celei de la Iclod.

Palisada 1. Palisada 1 este dintr-o faz\ mai recent\, traseul ei mergea pe direc]ia locuin]elor P44-45. În sec]iunea 3 aceasta t\ia o parte din locuin]a 15. În sec]iunea 10 avea o intrare în zona fostelor locuin]e P44-45. De-a lungul ei a fost studiat sistemul de construc]ie, care este aproape identic cu cel de la Iclod. Se sap\ un [an] lat de circa 30 cm, adânc de 40-50 cm (poate fi mai adânc, deoarece partea superioar\ se pierdea în stratul negru de cultur\, culoare care o avea [i umplutura ei).

Pe latura de sud a sta]iunii, în toamna anului 2005 au fost executate s\p\turi de salvare de M. Me[ter, ocazie cu care au fost deschise dou\ casete în spa]iul unei sta]ii de uscare a gazului.

Atunci a fost descoperit un [an], delimitat în funda]iile mai multor stâlpi [i cuve de beton de la sta]ie.

{ an]ul avea fundul rotunjit, fiind dintr-o faz\ mijlocie, deoarece deasupra sa au fost descoperite resturile unei locuin]e târzii, par]ial cercetate.

În umplerea [an]ului s-au g\sit fragmente ceramice [i resturi de chirpici.

În aria a perimeterului construit, la cca. 15 m a fost deschis\ [i o caset\, dar s\p\turile s-au oprit din cauza iernii timpurii (Fig.IVh.47a-b). În vara anului 2006, reluarea cercet\-rilor a dus la descoperirea

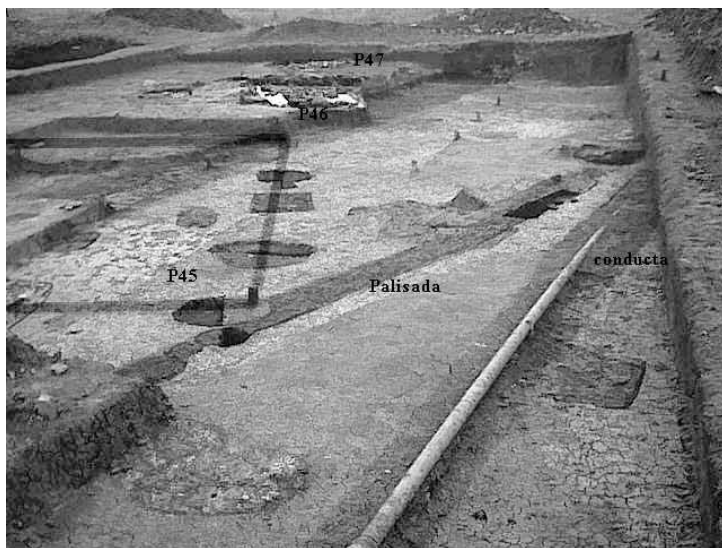

Fig. IVh.48. }aga, palisada din S11, a) detalii; b) traseul▼

versiune electronica <http://arheologie.ulbsibiu.ro/>

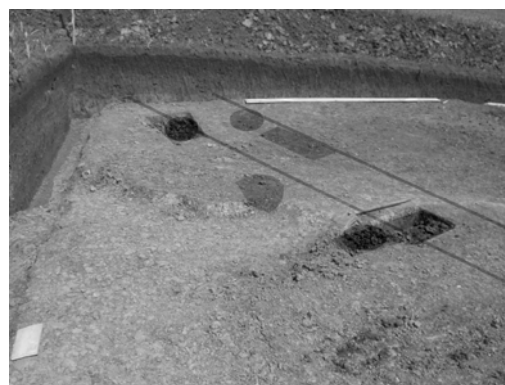

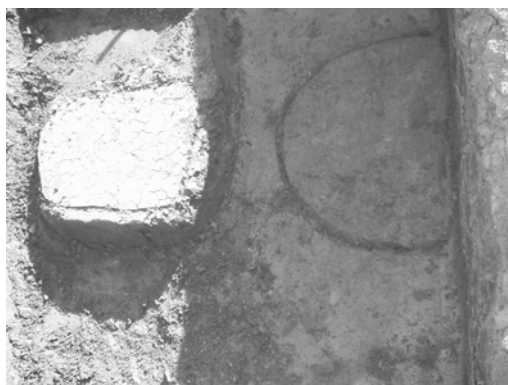
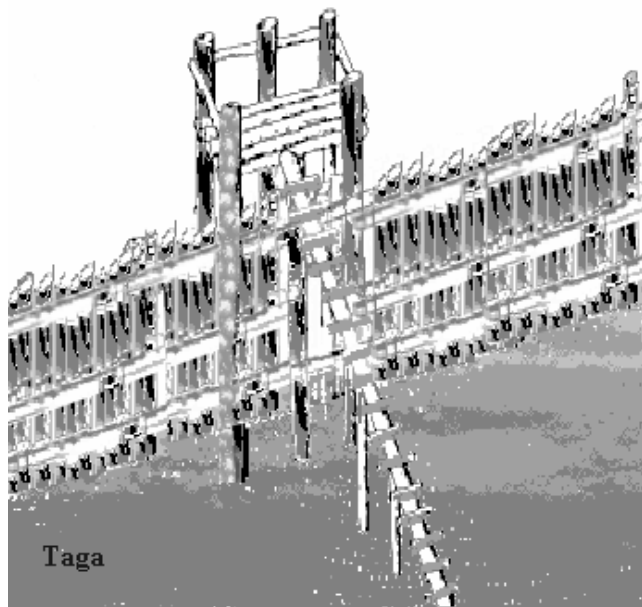
Fig. IVh.49. }aga, palisada de la casa Centea, a) gropi în profil, b) urme de stâlpi

Din loc în loc erau stâlpi groși de 25-35 cm, groapa lor ajungând la 50 cm, uneori mai mult. Se pare că pe acest traseu sunt două deschideri, una în secțiunea 3 (lat. de 80 cm), alta în zona locuinței 44. Traseul ei poate fi drept, dar [i u[or rotunjit (Fig. IVh.48b).

În fundațiile casei Centea au fost descoperite două rânduri de gropi paralele. O situație similară s-a găsit [i în caseta 17A. Cele de la casa Centea le interpretăm ca o palisadă în fața [an]ului rotund sau în spatele unui [an] ce ar fi pe pantă, spre lac. De la adâncimea de 1,7 m se sapă, fiecare având peste 45 cm diametru, distanța între rânduri fiind de cca. 80 cm, iar între gropi de 40 – 60 cm. Unele gropi erau umplute cu pământ negru, altele cu galben.

Situația de la casa Centea se repetă în secțiunea 17 A (Fig. IVh.50), unde au fost descoperite gropi de stâlp, de foarte mari dimensiuni, aranjate pe două rânduri.

Fig. IVh.50. Taga, sistemul de fortificație [și un model de foi[or pe latura de sud

a

b

versiune electronica <http://arheologie.ulbsibiu.ro/>

Foi[orul

Pe latura de vest, în afara traseelor [an]ului (sub cîndirea pompelor de la sta]ia de epurarea apei) sau pe un posibil traseu de palisad\, au fost descoperite [ase gropi de la un sistem de supraveghere pe palisad\ sau în afara [an]urilor. În Fig. IVh.50 am încercat o reconstituire a modelului de foi[or, pornind de la cele ale lui Pal Pattay din Ungaria, din vremea etapei târzii a culturii Bodrogkeresztúr (orizontul Huniady Hálom).

Asemenea construc]ii sunt necesare pentru supravegherea sistemelor de fortificare mai ales în timpul nop]ii.